

Förslag till budget 2014

och flerårsplaner 2015–2016
för Göteborgs Stad

Socialdemokraterna
Miljöpartiet de gröna
Vänsterpartiet

Innehåll

Göteborg – en stad för alla	5
Ledning och styrning	6
Analys i tre dimensioner	8
Sociala dimensionen	8
Ekologiska dimensionen	12
Ekonomiska dimensionen	14
Mål och inriktning	17
En stad för alla	17
Barn och unga	25
Äldre göteborgare	30
Miljö och stadsutveckling	32
Arbete och näringsliv	39
Kultur	43
Personal	45
Ekonomi	48

Göteborg – en stad för alla

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill att Göteborg ska vara den bästa staden att leva i, att alla människor i staden ska känna sig stolta över att vara göteborgare. En förutsättning för detta är att barnen som växer upp i Göteborg ska känna sig trygga och ha en rolig och stimulerande uppväxt och vilja leva här hela livet. De som flyttar till Göteborg eller som besöker oss ska känna sig välkomna. Göteborg ska vara öppen för världen.

Staden växer och hållbar tillväxt är nyckelordet. Staden har tagit tydliga steg mot en hållbar stadsutveckling. Det västsvenska paketet och Älvstaden är två viktiga delar. Västsverige behöver de stora infrastruktursatsningar som västsvenska paketet innehåller och planeringen och genomförandet fortsätter. Centrala Älvstaden sätter Göteborg på kartan genom att knyta samman staden och bilda en stadskärna för de kommande generationerna.

Vi styr staden utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna. Den sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarheten är ömsesidigt beroende av varandra. Den ekonomiska tillväxten är inte mycket värd om den samtidigt förstör vår miljö och förändrar klimatet. Inte heller om den skapar större sociala klyftor i samhället. Hållbarhet innebär också att vi tar ett långsiktigt ekonomiskt ansvar.

Alla människor ska få vara med och skapa framtiden, inte bara några få. Ytterst handlar det om mänskliga rättigheter. Vi vet att Göteborg är en segregerad stad. Detta vill vi förändra med mer solidaritet, jämställdhet och rättvisa. Vi måste stoppa främlingsrädsla och diskrimineringen i vardagen. Vi behöver också bygga fler bostäder och höja kvaliteten och likvärdigheten i skolan. En annan förutsättning för ett gott liv är rätten till att kunna försörja sig själv. Arbetslösheten ska alltid bekämpas.

De kommunala verksamheterna måste vara lättillgängliga, serviceinriktade och präglas av en helhetssyn som ger möjlighet att utnyttja befintliga resurser på ett effektivt sätt. För våra framtida utmaningar i arbetet med en hållbar utveckling krävs nya lösningar. Göteborgs Stads verksamheter ska genomgående hålla hög kvalitet.

Vi vill att Göteborg ska vara en öppen stad som tar vara på människors kunskaper och nyfikenhet och ger utrymme för individers kreativitet.

Anneli Hulthén

Kia Andreasson

Mats Pilhem

Ledning och styrning

Budgeten är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioriterade mål ska brytas ned till SMARTA mål (specifika, mätbara, accepterade, realistiska, tidsatta och ansvarsfördelade) och omsättas i praktisk handling av nämnderna och styrelserna. Planer, program, riktlinjer och policies som kommunfullmäktige har antagit ska följas och genomföras men är underordnade budgeten.

De prioriterade målen har en tidshorisont över hela planperioden om inte annat anges. Måluppfyllelse eftersträvas snarast möjligt. Revidering av de prioriterade målen sker årligen genom ett nytt budgetbeslut. Förvaltningar och bolag ska ha samma följsamhet mot budgetens prioriterade mål.

Det har visat sig vara svårt att nå hög måluppfyllelse för flera av de prioriterade mål som fullmäktige beslutat om. Budgetprocessen justerades därför ifjol utifrån effektivitet, ökad dialog och kommunikation.

Budgeten är förändringsinriktad och analysen visar huvuddragen av vad majoriteten ser behöver förändras i verksamheterna. Många verksamheter nämns inte i budgeten men är viktiga och ska fortsätta bedrivas och utvecklas om inte annat anges. Analysen ska underlätta dialogen med förvaltningarna och bolagen om hur framförallt de prioriterade målen kan uppnås på bästa sätt.

De prioriterade målen ska följas upp. Inriktningarna anger de strategier och arbetssätt som vi bedömer väsentligt bidrar till måluppfyllelse för de prioriterade målen. Även andra effektiva sätt att nå de prioriterade målen kan utvecklas. Inriktningarna ska följas upp med avseende på de prioriterade målen. I de fall mål saknas eller inriktningarna inte är direkt knutna till målet/målen på området följs inriktningarna upp utifrån de politiska ambitionerna. Uppdragen ska vara genomförda 2014 om inte annat anges.

Samordning av kommungemensamma mål

Varje nämnd och styrelse ansvarar för att uppnå sin del av fullmäktiges prioriterade mål och för att värdera hur de påverkar den egna verksamheten. Nämnder och styrelser ska utifrån ett hela-staden-perspektiv samverka i arbetet med kommunfullmäktiges budget och prioriterade mål. För de prioriterade mål som kräver mer strukturerad samordning utser kommunstyrelsen en nämnd eller styrelse till

processägare med befogenhet att samla aktuella nämnder och styrelser. Processägaren har en samordnande, uppföljande och ledande roll för att nå målet men kan aldrig ta över ansvaret för respektive nämnd eller styrelses budgetarbete.

Nämndernas och styrelsernas arbete med budget/affärsplan

Utifrån kommunfullmäktiges budget ska varje nämnd/styrelse utarbeta och besluta om ett inriktningsdokument för den egna budgeten/affärsplanen. Nämnderna och styrelserna ska i första hand bryta ner fullmäktiges prioriterade mål och inriktningar och anpassa dem till sina verksamheter för att bidra till god måluppfyllelse i ett hela-staden-perspektiv. Därefter kan de göra de ytterligare prioriteringar och formuleringar utifrån den egna verksamhetens förutsättningar. Ansvaret för framtagande och beslut av inriktningsdokumentet kan inte delegeras.

I inriktningsdokument ska tydligt framgå hur de prioriterade målen ska uppnås och vilka processägare man avser att samverka och föra dialog med för att nå måluppfyllelse. Sedan ska nämnderna/styrelserna delegera utarbetandet av budgetförslag/affärsplan till förvaltningen/bolaget. Förslaget ska baseras på inriktningsdokumentet och innehålla konkreta och kvantifierbara mål samt beskriva hur målen ska nås. Även här ska anges hur förvaltningen avser att samverka och föra dialog med processägare, berörda förvaltningar och bolag.

Budgetförslaget/affärsplanen behandlas och beslutas av nämnden/styrelsen och blir länken mellan politik och förvaltning, även om det formella ansvaret alltid ligger hos nämnden/styrelsen.

Uppföljning och rapportering

Varje nämnd och styrelse ansvarar för uppföljning av dels den egna verksamhetens uppdrag som beskrivs i reglemente respektive ägardirektiv och dels kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Rapporteringen sker till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och ska ske utifrån risk och väsentlighet vilket innebär att det i första hand är särskilt viktiga resultat, utvecklingsområden och händelser som ska rapporteras. Rapporteringen ska innehålla viktiga mätresultat men framförallt analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar resultatet och vad det betyder för den egna verksamheten och Göteborgs Stad som helhet.

För att öka de prioriterade målens måluppfyllelse och öka tydligheten om vad som ska följas upp ska en tydligare dialog mellan nämnder/styrelser och förvaltningsarna/bolagen hållas.

Analys i tre dimensioner

Den rödgröna majoriteten vill under mandatperioden göra Göteborg till en mer solidarisk och hållbar stad, där alla har möjlighet att påverka och styra sina liv. Utgångspunkten för budgeten är en nulägesanalys gjord utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna: den sociala, den ekologiska och den ekonomiska dimensionen. Dessa tre hänger samman. En hållbar tillväxt leder till en hög sysselsättning som ger ekonomiskt utrymme. Detta krävs för att finansiera både en välfärdspolitik med högt ställda ambitioner och de gemensamma investeringar som fordras för omställningen till ett ekologiskt hållbart kretsloppssamhälle. Om inte ekonomiska framgångar är ekologiskt hållbara så kommer de förr eller senare att vändas till sin motsats. Samtidigt är uthållighet i den ekonomiska utvecklingen en förutsättning för goda och stabila sociala förhållanden. Goda sociala förhållanden är i sin tur en förutsättning för full mobilisering av vårt samhälles mänskliga resurser.

Staden måste börja arbeta på ett annat sätt med kvalitetsfrågorna. Kvaliteten på stadens verksamheter måste vara i fokus. För att komma dithän krävs ett samlat och offensivt grepp. Medborgarna har rätt att veta om deras verksamheter håller en hög kvalitet.

Kvalitetsutveckling är såväl av strategisk betydelse som avgörande för att offentliga medel används rätt och effektivt. Staden behöver ett mer systematiskt och samordnat arbete för kvalitetsledning och verksamhetsutveckling som leder till rätt insatser med en god uppföljning och utvärdering. Medborgar- och brukarinflytandet måste bli mer naturliga delar av ordinarie verksamhet och ses som en viktig del av kvalitetsutvecklingen.

Sociala dimensionen

De flesta göteborgare lever ett gott liv och många människor vill flytta till Göteborg för att staden upplevs som attraktiv och erbjuder såväl arbete som kultur och evenemang. Staden uppfattas av många som fördomsfri och inkluderande och som tydlig bärare av idén om människors lika värde.

Samtidigt är människors levnadsförutsättningar och framtidsutsikter mycket olika mellan stadsdelarna. Vi kan se att både klass/socioekonomiska förutsättningar och kön spelar roll och att det finns stora ekonomiska, utbildningsmässiga, sociala och hälsomässiga skillnader. Det skiljer exempelvis upp emot sju år i genomsnittlig livslängd mellan stadens olika delar, vilket inte är acceptabelt, och den relativa barnfattigdomen är fortsatt hög i några stadsdelar.

De allra flesta barn i Sverige och Göteborg växer upp under mycket goda förutsättningar och med goda möjligheter att få ett bra liv. Ändå lever över tio procent av barnen i Göteborg i familjer som är i behov av försörjningsstöd. Barns villkor under de första levnadsåren spelar stor roll för hela livet. Barn och unga ska ges samma förutsättningar. Därför finns ett fortsatt behov av att i högre grad prioritera förebyggande insatser.

Barn som går i förskola är bättre rustade för såväl den fortsatta skolgången som för vuxenlivet. En bra förskola lägger grunden för det livslånga lärandet och är en viktig komponent för att lära sig det sociala samspelet. En hög kvalitet är av stor betydelse för förskolans funktion. I Göteborg kan vi nu vi erbjuda alla som vill en förskoleplats inom fyra månader och det finns möjlighet att få barnomsorg på obekvämt arbetstid. Fortsatt inflyttning till staden och ökat barnafödande kommer att ställa krav på en kontinuerlig utbyggnad av förskolan.

Många göteborgare växlar tillfälliga anställningar med perioder av arbetslöshet. För unga kan detta i förening med svårigheter att få bostad leda till ett förlängt beroende av föräldrarna, vilket försvårar inträdet i vuxenlivet och kan leda till social utsatthet. Det finns en växande grupp ungdomar såväl som vuxna som hamnar i en marginaliserad position, inte sällan i förening med psykisk ohälsa och/eller missbruk. Ju tidigare insatser sätts in, desto större är förutsättningarna för framgång. Fullständigt och godkänt gymnasiebetyg är en nyckelfaktor för en god start i vuxenlivet.

Föräldrastöd har stor betydelse och behöver öka i socioekonomiskt utsatta stadsdelar. Västra Götalandsregionen är en viktig samarbetspart i folkhälsoarbetet.

En viktig faktor för en förbättrad folkhälsa är att ge alla unga förutsättningar att lyckas i skolan. Flera indikatorer pekar på att psykisk ohälsa och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ökar bland unga. Det finns ett samband mellan detta och att ungefär en fjärdedel av 20-åringarna i Göteborg saknar fullständiga gymnasiebetyg.

En välutbildad befolkning blir allt viktigare för samhället och utbildning i sig har ett värde för individen. Göteborg behöver fler duktiga akademiker och skickliga yrkesarbetare för att kunna konkurrera på en global marknad och för att möta ökade krav på kvalitetsutveckling inom vård, skola och omsorg.

Utvecklingen i den svenska skolan har under många år gått åt fel håll, och detta bekräftas av PISA-undersökningarna. Vi ser också försämrade resultat i Göteborg. En relativt hög andel når inte upp till nivån för godkänt i alla ämnen och likvärdigheten inom och mellan stadsdelar minskar. Skolinspektionen har i sitt

kommunövergripande beslut för Göteborgs kommun pekat ut ett antal områden där staden har fått kritik och där åtgärder efterfrågas. Ett flertal av dessa åtgärder påbörjades 2012 och fortsätter de kommande åren.

Ett kraftigt vikande elevunderlag som består de närmaste åren innebär en överetablering av gymnasieskolor i Göteborg. Till följd av detta sker ett nödvändigt omställningsarbete.

Göteborg har gjort framsteg inom integrationsområdet även om mycket mer måste göras. Det finns många exempel på interkulturell dialog som gör att människor möts över gränser och acceptansen och respekten för varandra ökar. Men majoritetssamhället, och regeringen, lägger för snävt fokus på etableringsfrågorna och därmed ett alltför stort ansvar på den enskilde i minoriteten. Integrationsarbetet behöver brytas ner i hanterbara delar som till exempel i styrkortet för integration.

Göteborgs Stads strävan efter ett hela-staden-perspektiv har haft viss effekt. Det finns en ökad medvetenhet bland stadens medarbetare om att alla göteborgare ska ha jämlika möjligheter. Men segregationen innebär stora skillnader i uppväxtvillkor och påverkar människors tillgänglighet till sina mänskliga rättigheter. Det finns behov av kompetens- och metodutveckling samt ett systematiskt arbetssätt med dessa frågor.

Sverige har kommit långt i jämställdhetsarbetet, men kvinnor är fortfarande missgynnade jämfört med män. I praktiken innebär det att män ges mer makt och inflytande i samhället. Att arbeta för jämställdhet genererar att kvinnor och män får lika tillgång till de mänskliga rättigheterna. Könsnormer, könsroller och strukturell diskriminering ska brytas. Det handlar om att kvinnor och män ska behandlas på ett likvärdigt sätt och ges samma möjligheter att utforma sina liv. Vi vet att äldre kvinnor, kvinnor med missbruksproblematik samt kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för våld av sina partners inte uppmärksammas i tillräckligt hög utsträckning.

Boendesegregering är en stor utmaning. Boendeformerna är i vissa områden ensidiga med villaområden över stora ytor och mängder med flerfamiljshus i andra områden, ibland i stort behov av upprustning. Den sociala dimensionen i stadsplaneringen behöver därför stärkas. Sociala analyser behövs i den övergripande planeringen och det är angeläget att börja bygga ihop staden så inga stadsdelar upplevs som satelliter. Vi har ett växande antal familjer utan social problematik som söker stöd hos socialtjänsten för att lösa sin boendesituation. Göteborg har god tillgång till platser på kvinnojourerna, men vi ser en växande problematik med att kvinnor inte kommer vidare på grund av bostadsbristen.

Sexuell läggning och könsidentitet som strider mot heteronormen, är idag fortfarande en riskfaktor för hälsan. Hbtq-personer bemöts utifrån heteronormativitet vilket gör det svårt att leva jämbördigt i samhället. De mänskliga rättigheterna måste gälla alla för att vi ska få en rättvis och solidarisk stad.

Trots att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar ökar återstår det många utmaningar på detta område. Efterfrågan på bostäder med särskild service fortsätter öka, samtidigt som boendestödet är ojämnt utbyggt och inte tillgänglig dygnet runt i alla stadsdelar. Den ökande arbetslösheten, brist på tillgänglighet och anpassning slår särskilt hårt mot personer med någon form av funktionsnedsättning.

Äldres hälsa har förbättrats och livslängden ökar, men de socioekonomiska skillnaderna ökar.

Verksamhetsplanering och arbetssätt måste utvecklas för att möta ökade anspråk på självbestämmande. Det är positivt att även människor med stora omsorgs- och vårdbehov kan tas om hand i de egna hemmen, men det ställer krav på logistik och resurser som svarar mot behoven. Den tekniska utvecklingen ger ökade möjligheter till oberoende.

För att klara rekryteringsbehoven behöver hemsjukvårdens och äldreomsorgens yrken bli mer attraktiva. Annars finns risken att samhället inte lyckas möta de äldres behov och anhöriga får ta ett större ansvar vilket kan få negativa följder för kvaliteten i äldreomsorgen, de äldres oberoende och anhörigas möjlighet till förvärvsarbete.

Avgörande för såväl stadens välfärdsuppdrag som dess sociala hållbarhet är att utveckla den gemensamma sektorn. Samarbetet med den sociala ekonomin och idéburna, ideella organisationer ska utvecklas. Det finns ett behov av att öka kännedomen om överenskommelsen om samverkan mellan Göteborgs Stad och organisationer inom den sociala ekonomin.

Föreningslivet i Göteborg är mycket viktigt som ett socialt kitt i staden. Trots att staden de senaste åren satsat på fritidsanläggningar kvarstår stora behov.

Ekologiska dimensionen

Staden har tagit viktiga steg för att minska utsläpp som påverkar klimatet. Till exempel genom nya trafiklösningar och satsningar på förnybara energilag. Men beslutade åtgärder räcker inte. Den genomsnittlige göteborgaren släpper enligt nuvarande beräkningssätt ut cirka 5,6 ton koldioxid till atmosfären varje år och då är inte upphandlade tjänster/varor inräknade. Utsläppen varierar kraftigt, till exempel på grund av klass/socioekonomiska faktorer, kön och livsstil. Därför behövs fler åtgärder för att staden ska ta sin del av det globala ansvaret för att förhindra allvarliga klimatförändringar. En tydligare bild över stadens utsläpp behövs också för att se var potentialerna till minskningar finns. Användningen av fossila bränslen måste snarast minska och fasas ut samtidigt som stadens satsning på förnybar energi ökar. Val av material påverkar också klimatet. Cement och aluminium medför till exempel mycket stor klimatpåverkan när de framställs.

Stadens miljörapport visar att vi inte når miljökvalitetsmålen. Målen hör intimt samman med flera av de prioriterade budgetmålen. För att klara de prioriterade målen behöver stadens alla bolag och nämnder genomföra miljöprogrammet som nu tas fram.

För att nå ett hållbart Göteborg så integreras också arbetet med utbyggnadsplanering, trafikstrategi och grönplan. Västsvenska paketet med trängselskatt har inneburit en minskning av biltrafiken främst i centrala Göteborg och på in- och utfartslederna. Halterna av partiklar i luften i centrala Göteborg blev lägre 2012 efter fleråriga åtgärder. Luftförbättringen fortsätter tack vare trängselskatten och även halterna av kväveoxid antas sjunka. Detta leder till friskare människor och färre förtida dödsfall. Stadens krav på sina fordon bidrar också till förbättringar samtidigt som tjänsteresorna kan klimatanpassas mer.

Göteborg är en delad stad mycket på grund av trafiken och den infrastruktur som den kräver. Barriärer skapas av bland annat leder, trafikanläggningar och stora parkeringsytor. Västsvenska paketet ger möjligheter att använda fler tillgängliga ytor för att utveckla staden. Samtidigt växer godsvolymer i och runt Göteborg kraftigt och mer järnväg är nödvändig för att minska lastbilstransporterna.

Göteborg är världs bäst på barnsäkerhet i trafiken men utvecklingen måste fortsätta för att ytterligare minska riskerna och bejaka barnperspektivet.

Cykeltrafiken förefaller vara oförändrad. Det är svårt att få en helhetsbild eftersom mätningarna är osäkra i exempelvis bostadsområdena. Staden når inte tillräckligt många grupper av potentiella cyklister för att nå uppsatt mål.

För att få en attraktiv och levande stad behöver bostäder, grönytor och verksamheter ges mer plats medan ytorna för bilar behöver komprimeras och effektiv-

seras. Fler träd planteras och den stadsnära odlingen har utvecklats men arbetet ska intensifieras 2014. Behovet av ett grönyteindex i detaljplaneringen har blivit tydligare.

Den biologiska mångfalden hotas på många ställen i Göteborg. De mest skyddsvärda områdena måste ges starkare skydd samtidigt som sammanhängande naturområden behövs som korridorer i landskapet. Exploaterade ytor som inte används aktivt längre måste återanvändas eller återställas.

Dagens konsumtionsmönster är ohållbara. Konsumtionsstressen leder i många fall till en ohållbar användning av naturresurser genom svinn och överkonsumtion. Dagens köttkonsumtion behöver minskas då den i stor utsträckning bidrar till utsläpp av växthusgaser.

Göteborgarna är bra på att källsortera. Insamlingen av biologiskt avfall ökar och förbränningen av övrigt avfall har minskat sedan 2008 och här utmärker sig Göteborg mot landet i övrigt. Ökad insamling i flerbostadshus är dessutom möjlig och en större andel av det biologiska avfallet kan bli biogas. Ett förbättringsområde är ökad kontroll över flödet av farligt avfall.

Befolkningsökningen gör att fler bostäder behöver byggas. Möjligheter finns att år 2013 nå över målet för antal nya bostäder eftersom nära 3 000 bostäder var under produktion vid årsskiftet. Även år 2014 kan många bostäder färdigställas så att produktionen närmar sig målet om 10 000 nya bostäder under mandatperioden.

Nettoökningen av bostäder med särskild service är för liten. Trots att Göteborg planerar och bygger så är inte ökningen i paritet med behovet. Vi måste därför öka möjligheterna att bo i vanliga lägenheter med rätt stödinsatser.

Stadens möjligheter att bygga bostäder har försvårats genom att det nu ställs krav på att allmännyttan ska drivas strikt efter affärsmässiga principer. Dessutom har kostnaderna för bostadsproduktion fördubblats sedan 1992. Allmännyttan är det viktigaste redskapet som staden har om vi ska lyckas stävja bostadsbristen. Framtidenkoncernen behöver producera mer. Det är stor brist på enkla bostäder och studentbostäder. Bostadsbehovet behöver också ses i ett regionalt perspektiv. Det behövs en bättre dialog med kranskommunerna för att öka byggandet i kollektivtrafiknära lägen utanför Göteborg.

I Göteborg är många av allmännyttans lägenheter i behov av omfattande renoveringar. Finansiering måste ske utan att drabba de boende för mycket. Det är i dagsläget svårt att både renovera och energieffektivisera utan att kostnaden blir hög för de boende. Det saknas i dagsläget statliga subventioner för den här typen av nödvändiga investeringar.

Ekonomiska dimensionen

Göteborg är ett starkt varumärke, i Sverige och i världen, och det ska fortsätta att stärkas. Stadens åtgärder för ökad öppenhet och transparens är avgörande för medborgarnas tillit, stadens hållbarhet och förtroendet för samt kvaliteten i den kommunala servicen. Dessa åtgärder har uppmärksammats, och de ska fortsatt utgöra en självklar del i vår verksamhet. I grunden handlar det om att värna demokratin.

Staden stärks och växer i och med de internationella sammanhang som Göteborg finns med i. Göteborg har länge prioriterat internationella samarbeten eftersom de skapar mervärden för medborgare, stadens verksamheter och för näringslivet i staden och regionen.

Staden marknadsför tillsammans med Chalmers, Göteborgs universitet, Västra Götalandsregionen och Västsvenska Handelskammaren fem kluster som visar Västsveriges styrkor: hållbar stadsplanering, hållbara transportlösningar, grön kemi och biobaserade produkter, Life Science samt marin miljö och marin sektor. Områdena har etablerats i stadens organisation och samarbetet med regionen och universiteten utvecklas. Satsningen görs i ett globalt perspektiv och företag inom områdena ska ges goda praktiska förutsättningar i staden. Stadens bemötande av alla företag behöver förbättras. De så kallade Insiktsundersökningarna, som mäter kommuners företagsklimat, visar att staden fortfarande har en del förbättringsområden kvar gällande sitt företagsbemötande. Näringslivsklimatet behöver förbättras. Ett tydligare samarbete behövs också med näringslivet för en mer hållbar stad. Inte minst klimat- och integrationsfrågorna ställer krav på gemensamma lösningar. Gröna jobb ska inte ses som något som skapas vid sidan om ordinarie arbetsmarknad utan handlar om hur hela arbetsmarknaden kan bli grön genom en hållbar omställning.

Göteborg och regionen går mot en mer tjänsteinriktad ekonomi. Regionens näringsliv präglas av mångfald. I Göteborg finns i dag ca 750 olika branscher, motsvarande siffra i London är ca 1 000. Många branscher har dock för få företag. Fler hållbara företag behövs. Unga och kvinnors företagande är särskilt viktigt för en positiv utveckling av företagsamheten framöver.

Trots att Göteborgsregionen är en stark tillväxt- och arbetsmarknadsregion med ett mångsidigt näringsliv så präglas regionen också av en hög arbetslöshet. Alltför många människor står utanför arbetsmarknaden samtidigt som det finns rekryteringsbehov inom både näringsliv och inom kommunala verksamheter, såsom förskolan och äldreomsorgen. Vi ser detta som ett tecken på allvarliga brister i matchningen mellan de människor som skulle kunna arbeta och de behov av nya

medarbetare som finns, både inom företag och offentliga verksamheter. Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvar men vi menar att vi som kommun måste spela en aktiv roll och göra vad vi kan för att underlätta för människor att komma i arbete, bland annat genom att underlätta matchningen på den lokala arbetsmarknaden.

Den utvecklingsfond som inrättats är ett verktyg för att möjliggöra en socialt långsiktig hållbarhet över konjunkturcyklerna.

Staden kan också underlätta för personer långt ifrån arbetsmarknaden att få jobb och praktik genom att ta sociala hänsyn i stadens omfattande upphandlingar. Arbetstidsförkortning kan underlätta för fler att komma in på arbetsmarknaden och öka livskvaliteten, samtidigt som det kan minska stressen och förbättra arbetsmiljön. En positiv arbetsmiljö är en konkurrensfaktor för stadens medarbetarförsörjning. Här måste kränkande handlingar och trakasserier upphöra.

På grund av en strukturell diskriminering på arbetsmarknaden så speglar inte vår stads personalsammansättning befolkningsstrukturen i Göteborg. Vi har som arbetsgivare en skyldighet och ansvar att förändra detta.

Genom den utbyggnad av infrastruktur som sker stärks regionens konkurrenskraft då avstånden minskar. Utbyggnaden av kollektivtrafiken möjliggör att arbetsmarknadsregionen ökar i storlek och breddas.

Kulturen är en viktig drivkraft för ett demokratiskt och hållbart samhälle. Bland annat genom att den kan ge möjlighet för alla att uttrycka sig. Konsten och kulturen har också ett egenvärde. Kulturlivet i Göteborg har ambitionen att vara inkluderande för alla, oavsett sociala, ekonomiska eller fysiska förutsättningar men tillgängligheten och deltagandet behöver ändå öka.

Staden behöver en tydligare strategi för att både utveckla dagens evenemang och finna morgondagens. Evenemang och events behöver spridas mer så inte allt händer i stadskärnan. Fler gratisarrangemang ger staden liv och öppnar för fler besökare. Som svensk storstad kan Göteborg profileras som den gröna turiststaden – med alltifrån boende och evenemang till kommunikationer. Stadens utbud och förutsättningar gör det också möjligt att turista i sin egen stad. Många unga får idag sina första jobb inom kultur och turism och det är därför viktigt att underlätta för de branscherna. Kultursektorn är en växande näring som berikar hela staden. Här finns en stor potential för invånarnas kreativitet och stadens aktörer att utveckla kulturen som investering och destination. Fler kulturstråk i Göteborg bör därför konkretiseras samtidigt som småskaliga lösningar och kulturinslag är

viktiga för att förnya och bredda utbudet. Många evenemangs- och kulturinstitutioner är gamla och behöver ses över inför år 2021 för att vara relevanta och intressanta även i framtiden. För att stärka människor och kultur i stadsdelarna så behövs det fortsatt nya kulturhus.

Stadsbibliotekets nyöppnande blir en milstolpe för stadens mest besökta institution. De centrala kulturinstitutionerna har stor betydelse för att lyfta stadens mångsidiga kulturarv, vår samtids konstnärliga uttryck och kasta nytt ljus på våra värderingar och föreställningar.

Mål och inriktning

För att uppnå visionen om en hållbar stad behövs strategier och inriktningar för hur målen kan nås. Budgeten är förändringsinriktad och de prioriterade mål som anges här bedöms vara de viktigaste för 2014. Det finns många fler viktiga verksamheter inom Göteborgs Stad än de som tas upp i budgeten och de ska fortsätta bedrivas och utvecklas av stadens medarbetare.

En stad för alla

Göteborgs Stad arbetar utifrån alla människors lika värde och rättigheter. Grundbulten är att Sverige anslutit sig till FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen, FN:s konventioner för kvinnors rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Alla göteborgare ska därför ges goda möjligheter att utveckla sina liv. För att det ska bli möjligt krävs solidaritet och många insatser från Göteborgs Stad.

Mänskliga rättigheter

Alla människor ska ha lika värde och samma rättigheter. Göteborgs Stad ska bedriva all sin verksamhet med respekt för den enskildes mänskliga rättigheter enligt de internationella konventionerna som Sverige åtagit sig att följa.

Det är i verksamheterna som många av rättigheterna ska förverkligas. De mänskliga rättigheterna inbegriper bland annat rätten till social trygghet, bostad, bästa möjliga hälsa, utbildning, arbete och lika lön för lika arbete utan diskriminering.

Inriktningar

Arbetet med mänskliga rättigheter är en förutsättning för en socialt hållbar stad. Det arbetet går inte att välja bort. Staden måste bedriva ett systematiskt MR-arbete utifrån alla diskrimineringsgrunder.

Verksamheterna ska kunna ta stöd i stadens centrala arbete med de mänskliga rättigheterna för att öka kunskapen om hur rättigheterna kan konkretiseras och integreras i den ordinarie verksamheten. Människorättsperspektiven kan hjälpa verksamheterna att prioritera. Utveckling av ärendeberedning och rättigheternas betydelse i beslutsprocesser är angeläget.

För att ändra värderingar och attityder bland medarbetarna ska ett systematiskt, planmässigt och kontinuerligt arbete i grupprocesser samt kompetenshöjning ske. Arbetet i styrelser, nämnder och ledningsgrupper ska nå ut till samtliga medarbetare. Detta förutsätter ett centralt strategiskt stöd för mänskliga rättighets- och jämställdhetsarbetet och att kommunstyrelsen följer upp uppdrag och ger förvaltningar och bolag stöd. Rättighetsarbetet ska följas upp och även beaktas i revisionsarbetet.

Staden ska sträva mot att fullt ut omsätta FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och barn- och kvinnokonventionerna i praktisk handling för alla som vistas i kommunen. Detta trots att svensk lagstiftning inte alltid är i samklang med internationella åtaganden vad gäller situationen för papperslösa individer.

Vi ser att starkt samverkan med civilsamhället är central för en hållbar stad. Invånarna ska ges ökad kunskap om sina rättigheter och stadens verksamheter ska bli mer lyhörda för medborgarnas rättigheter. I arbetet med mänskliga rättigheter ska även regelbunden dialog föras med det civila samhällets organisationer. Frivilligorganisationer bör kunna redovisa sina synpunkter på kommunens verksamheter. Till exempel genom att möjliggöra mer deltagande i de politiska processerna, bland annat genom ökad medborgardialog.

Göteborgarnas möjligheter till demokratiskt inflytande ska säkerställas. Vuxna, barn och unga har rätt att delta i beslutsfattande och planering av åtgärder som berör dem och deras rättigheter. Brukarråd, anhörigråd och medborgarpaneler ska användas inom staden. Kvalitativa utvärderingar och framtidsplanering ska ske med brukare inom stadens verksamheter för att öka brukarinflytandet och bidra till att säkerställa verksamheternas kvalitet. Brukarenkäter är en bra metod för att utveckla likvärdig service. Arbetet med att främja likabehandling och att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska intensifieras. Arbetet med att ta fram likabehandlingsplaner utifrån alla diskrimineringsgrunder ska slutföras under året i samtliga nämnder och bolag.

Uppdrag

- Alla nämnder och bolag ska ta fram likabehandlingsplaner i förhållande till alla diskrimineringsgrunder. Arbetet ska ske på enhetsnivå och gälla ur såväl personal- som invånarperspektiv.

Att förebygga och motverka sociala problem

Genom att främja goda och jämlika levnadsvillkor för göteborgarna stärker vi samhällets hållbarhet i den sociala dimensionen. Det är en uppgift och en ambition som gäller hela den kommunala verksamheten. I sociala insatser ska fokus i ökad grad riktas mot att förebygga problem, både genom att riskfaktorer motverkas och framgångsfaktorer främjas. Valfärdsarbetet ska stärka individernas förmåga till delaktighet i demokratiska, sociala och produktiva samhällsgemenskaper. Särskilda insatser ska göras för att minska beroende av försörjningsstöd.

Prioriterade mål

- Öka förutsättningarna till goda livschanser för alla göteborgare och därmed utjämna dagens skillnader.
- Tidigt förebyggande och rehabiliterande insatser ska öka när det gäller barn och unga samt vuxna med missbruksproblem.
- Antalet hushåll i långvarigt beroende av försörjningsstöd ska minska.

Inriktningar

En individs livschanser formas i hög grad under de allra första levnadsåren. Därför är det angeläget att systematiskt öka kunskaperna om riskfaktorer och identifiera riskgrupper för att öka tidiga och förebyggande insatser för att alla ska få möjlighet att utvecklas optimalt efter sina förutsättningar.

Riskfaktorer är både relaterade till socioekonomiska strukturer och familjeförhållanden. Ofta finns ett samband. Det mest effektiva sättet att motverka barnfattigdom är att se till att föräldern/föräldrarna har ett arbete. Vi vill därför öka samverkan med Arbetsförmedlingen, med ett särskilt fokus på barnens mammor.

Staden har inriktningen att samverka mellan alla verksamheter som tidigt möter barn – MVC/BVC, förskolan, BUP, socialtjänsten, fritidsverksamheten, skolan med flera ska stärkas. Det gäller hur vi möter barn och unga och stödjer deras utveckling, men också hur vi dokumenterar och systematiskt utvärderar insatserna, hur vi samlar ny kunskap och inte minst hur vi säkrar att vad som verkligen fungerar kommer verksamheterna och barnen till del. Föreningslivet, den sociala ekonomin och aktörer inom det civila samhället är viktiga samarbetsparter.

Generella insatser ska där det är lämpligt fördelas på gruppnivå utifrån riskfaktorer och socioekonomiska kriterier. Fokus på förebyggande åtgärder och ökad samverkan såväl inom staden som med andra huvudmän ska gälla generellt inom socialtjänsten, till exempel vid insatser mot missbruk. Insatser behöver göras för det ökande antalet fattiga EU-medborgare i staden. För att ge varje individ större inflytande över sin livssituation ska staden ge stöd i konsumentfrågor, till exempel vid skuldsättning.

Investeringar i insatser som har en social förebyggande prägel kan göras med medel från utvecklingsfonden. Syftet är att motverka långsiktiga samhällskostnader genom tidiga insatser. Samverkan mellan stadsdelarna och Arbetsförmedlingen för att lotsa människor med långvariga behov av försörjningsstöd till arbete ska stärkas.

Verksamheten inom socialtjänsten ska genomgående vara baserad på evidens och beprövad erfarenhet.

Mångfald, integration och nationella minoriteter

Göteborg ska vara fritt från diskriminering. Mångfald ger dynamik och är en tillgång för staden. Mångfaldsarbetet ska motverka all diskriminering genom att förändra och utveckla attityder och värderingar samt motarbeta diskriminerande eller osynliggörande strukturer. Föreställningar om olika grupper ska utmanas och normer ifrågasättas. Göteborgs Stad ska aktivt arbeta för att alla människor oavsett kön, kulturell bakgrund, etnicitet, religiös tillhörighet, språk, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och funktionsnedsättningar ska ha lika rättigheter och möjligheter att leva ett gott liv. Målet är att ge alla goda förutsättningar att förverkliga sina drömmar utan att bli diskriminerad.

Göteborgs Stad ska värna och säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter. Det innebär att staden ska främja de målsättningar som återfinns i ramkonventionen om skydd för de nationella minoriteterna och den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Prioriterat mål

- Integrationen mätt utifrån integrationsstyrkortets strategiska områden ska öka.

Inriktningar

För det konkreta arbetet med integration använder staden ett styrkort på området. Styrkortet behandlar fem strategiska områden: boende, ökad sysselsättning, ungas tillgång till utbildning, mångfald i rekrytering och likvärdig service. Alla områden behöver förbättras och samtliga nämnder och bolag har ansvar att bidra till styrkortets delar. Nämnder och bolag ska bli mer aktiva i integrationsarbetet, och de bör särskilt utarbeta lokala mål för det fortsatta arbetet med integrationsstyrkortet. Arbetet ska realisera fler invånares rättigheter och livsmöjligheter och stimulera till ökad social sammanhållning. Mötesplatser ska testas mot styrkortet, och på sikt även hälsa och barnfattigdom.

Integrationsarbetet ska också stärka samhällsgemenskapen och vara öppet för nya idéer och kreativa arbetssätt. Samverkan med föreningslivet ska stärkas. Därför utökas föreningsbidraget till riktade integrationsinsatser. Rådet för integration och samhällsgemenskap är en viktig del i detta arbete. Främjande av integrationen i enlighet med S2020 ska särskilt lyftas. Kompetensutveckling krävs gällande arbetet mot rasism och främlingsfientlighet och kan infogas i arbetet med likabehandlingsplanerna.

Göteborgs Stads arbetsplatser ska präglas av mångfald, jämställdhet och tillgänglighet. Jämställd och likvärdig service ska garanteras av stadsdelarna, bolagen och fackförvaltningarna i staden. Den interkulturella dialogen måste öka. Det behövs fler mötesplatser där människor från olika kulturer möts så att respekten, förståelsen och gemenskapen ökar.

Staden ska aktivt informera och öka kunskapen om de nationella minoriteterna och deras rättigheter. Situationen för nationella minoriteter behöver ytterligare uppmärksammas på stadsdelsnivå.

Göteborg är förvaltningsområde för finskan. De sverigefinländare som bor i ett finskt förvaltningsområde har rätt att använda sitt modersmål i muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter. Förskoleverksamhet och äldreomsorg på finska ska erbjudas och säkerställas. Det gäller bland annat att relevanta språkkunskaper ska ses som meriterande vid rekrytering till omsorgstjänster.

Jämställdhet

Kön har fortfarande en avgörande betydelse för makt och inflytande i samhället – män ses fortfarande som normen. Jämställdhet är en mänsklig rättighet och kvinnors rättigheter ska respekteras. Göteborgs Stad ska bli en förebild i jämställdhet och jämställd verksamhetsutveckling. Detta bidrar till att kvinnor och män blir ekonomiskt jämställda samt ges samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är viktigt att öka deltagandet i de politiska processerna genom exempelvis en jämställdhetssäkrad medborgardialog.

Prioriterat mål

- Jämställdheten i stadens verksamheter ska öka.

Inriktningar

Jämställdhetsperspektivet ska integreras i stadens alla verksamheter. Jämställdhetsarbetet ska integreras i styrning av organisationen, vid formuleringar av mål, verksamhetsplanering, budget, uppföljning och i utvärdering. Strukturer måste synliggöras för att jämställdheten ska kunna analyseras och mannens roll problematiseras. Stadens samtliga verksamheter ska jämställdhetssäkras, både i ett verksamhetsperspektiv och i ett personalperspektiv. En checklista för detta ska utarbetas för att ge skjuts åt arbetet och göra det enklare att följa upp. Viktiga komponenter för jämställdhetssäkring är könsuppdelad statistik, kartläggningar och analyser samt konsekvensbedömningar utifrån kön. Resursfördelningen ska vara jämn mellan kvinnor och män vad gäller exempelvis ekonomi, lön, utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser.

Nämnder och styrelser ska arbeta med jämställdhet utifrån ett helhetsperspektiv. Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete förutsätter ett aktivt engagemang och ansvar på ledningsnivå. Jämställdhetsinsatser ska mäta resultat och effekter uppdelat på könen. Uppföljningen ska fokusera på effekter snarare än genomförda åtgärder för dessa grupper. Utvecklingen av jämställdhetsperspektiv i stadens planeringsprocess ska fortsätta och budget- och uppföljningsprocessen ska vara jämställdhetsintegrerad.

Uppdrag

- En kartläggning av resursfördelning utifrån kön ska tas fram i varje nämnd och bolag.

Folkhälsa

Folkhälsoarbetet i Göteborg ska utgå från stadens folkhälsoprogram och handlingsplan för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobaksområdet (ANDT) 2012–2015.

Eftersom människors hälsa under hela livet i mycket stor utsträckning formas under de första levnadsåren är tidiga insatser av särskild vikt. Arbetet ska ha en salutogen inriktning men också orienteras efter kartläggning av riskfaktorer och identifierade riskgrupper.

I Göteborg skiljer medellivslängden nästan sju år mellan stadsdelar som är i olika ändar av den socioekonomiska skalan. Av detta följer även att barns hälsa och livschanser i hög grad avgörs av det sociala arvet. Det är inte rimligt.

Även den fysiska miljön påverkar folkhälsan. Allt från buller och luftkvalitet till en giftfri och hälsosam livsmiljö med goda möjligheter till meningsfulla utomhus- och fritidsaktiviteter påverkar. Barn och ungdomar måste ges möjligheter att röra på sig i högre grad och staden kan via bland annat föreningar och skolan stimulera till fler aktiviteter och upplysa mer om nyttan med goda kostvanor och fysisk aktivitet.

Prioriterade mål

- Skillnaderna i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper och olika delar av Göteborg ska minska.
- Barns fysiska miljö ska bli bättre.

Inriktningar

Ensamhet och isolering är ett folkhälsoproblem i alla åldersgrupper. Därför ska generationsöverskridande mötesplatser skapas och staden ska beakta forskning om välbefinnande i folkhälsoarbetet.

För grupper med höga ohälsotal, såsom människor med funktionsnedsättning, ungdomar med hbtq-identitet och överskulsatta personer, ska råd och stöd finnas tillgängligt.

Närheten till grönområden i boendet och möjligheten till fysiska aktiviteter utomhus ska beaktas i stadsplaneringen, med särskilt fokus på barnen. Alla ska ha en god boendemiljö. Nämnder och bolag ska aktivt arbeta för en giftfri miljö, med inriktning på barnen. Åtgärder för goda kostvanor och fysisk aktivitet, särskilt för

barn, ska prioriteras för att förebygga över- och undervikt, diabetes och hjärt- och kärlsjukdomar.

Staden för en restriktiv narkotikapolitik genom preventiva åtgärder för att färre ska testa narkotika och därmed riskera att hamna i missbruk. Antalet missbrukare ska minska och för det spelar frivilligorganisationer och den sociala ekonomin viktiga roller som samarbetsparter. Individer med pågående missbruk ska ges stöd och hjälp att förändra sin livssituation. Arbetet med ANDT-frågor ska fortsätta med extra fokus på cannabis då användandet har ökat bland ungdomar.

Insatser för personer med funktionsnedsättning

Göteborgs Stad ska öka medvetenheten och höja kompetensnivån om funktionsnedsättningar och individens rättigheter. Individens behov ska vara i centrum för stadens insatser. Det är en förutsättning för delaktighet och jämlikhet. Insatserna ska vara integrerande och utgå från ordinarie verksamheter och inte i första hand vara separata lösningar. Bedömningar och insatser behöver utvecklas för att bli mer jämställda. Barns behov och möjlighet till inflytande ska säkerställas.

Inriktningar

Stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar ska fortsätta att utvecklas, främst behöver samordningen förbättras. Vi vill vidareutveckla lotsverksamheten för barn med funktionsnedsättning, så att även vuxna med funktionsnedsättning omfattas. I Göteborg finns en mångfald i språk och kulturell bakgrund, därför ska all information och stödinsatser utformas så att alla individer kan nås och tillgodogöra sig såväl informationen som insatsen.

Brukarmedverkan ska vara en naturlig del av stadens verksamheter. Särskilt stöd ska erbjudas föreningar som har uppdrag i kommunens verksamheter. Brukarrevision ska användas för att öka delaktigheten och för att kvalitetsutveckla verksamheterna.

Möjligheten till aktivt socialt umgänge ska stimuleras och daglig verksamhet ska anpassas till egna intressen och förutsättningar. Individernas möjligheter att delta på den reguljära arbetsmarknaden är första prioritet. Rätten att välja daglig verksamhet över hela staden ska öka liksom möjligheten att välja externa aktörer inom området. Den dagliga verksamheten ska utvecklas, exempelvis genom att anlita kooperativ verksamhet. Verksamheter som aktivitetshus eller daglig verksamhet ska i första hand syfta till att matcha individer mot arbete utifrån förmåga och kompetens, men också till att ta emot personer som inte kan förvärvsarbeta.

Barn och unga

Barnen och de unga är Göteborgs framtid. Ett barnperspektiv är viktigt för alla verksamheter och är en tillgång för staden. Ett ökat inflytande för unga är önskvärt för att ta vara på deras idéer och synpunkter, inte minst i de frågor som berör dem mest.

Utbildning och kunskap

Göteborg ska fortsätta att växa som kunskapsstad. Alla ska ges möjligheter att genom ett livslångt lärande utvecklas utifrån sina förutsättningar. Kvaliteten ska vara hög på alla skolor så att barn och elever ges samma förutsättningar. Skolan ska ha ett inkluderande förhållningssätt.

Skolan ska förankra och utveckla demokratin och de mänskliga rättigheterna. Skolan ska arbeta mot mobbning, diskriminering och kränkningar. Skolan ska förstärka samhällsgemenskapen samt skapa förståelse för naturens begränsningar och möjligheter.

Det är avgörande för elevernas resultat att lärarna har höga förväntningar på alla elever och utgår från att alla vill och kan lära. Alla ska nå målen genom att undervisningen utgår ifrån en helhetssyn där elevernas inre motivation tas tillvara. Utbildningen ska uppmuntra till kreativitet, innovationsförmåga och ett kritiskt förhållningssätt.

Prioriterade mål

- Skolan ska öka barns och elevers möjligheter att inhämta och utveckla kunskaper, förmågor och värden.
- Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar på så väl elevnivå som mellan olika skolor.

Inriktningar

En viktig framgångsfaktor är ett tydligt systematiskt kvalitetsarbete som omfattar förskola, skola, förskoleklass, fritidshem och särskola. Skolan ska vara en lärande organisation med eleven och den pedagogiska utvecklingen i centrum. Rektors roll som pedagogisk ledare ska stärkas och därför behövs stödfunktioner inom administration, ekonomi, personalfrågor och juridik. Varje skola ska följa upp, analysera, utvärdera och vidta åtgärder. Resultaten ska sättas i relation till den egna organisationen och de undervisningsmetoder som används.

Likvärdigheten i skolan ska öka och den nationella trenden med försämrade kunskapsresultat ska brytas. Nyanlända elevers behov av stöd ska särskilt uppmärksammas.

Resurser för skolutveckling ska styras till de skolor där behoven är störst. Exempel på framgångsrika metoder ska spridas. Informations- och kommunikationsteknik (IKT) ska genomsyra utbildningen. För att elever fullt ut ska tillgodogöra sig undervisningen är det viktigt att se elevers sociala situation i ett helhetsperspektiv. Samverkan inom staden mellan till exempel förskola, skola, elevhälsovård och individ- och familjeomsorg ska öka. Stadens verksamheter måste även stärka samverkan med föräldrar, polis, primärvård, kulturliv och föreningsliv.

Samverkan mellan grundskolan och gymnasieskolan när det gäller elever som riskerar att bli obehöriga till ett nationellt program ska utvecklas. De ungdomar som går ut gymnasiet utan godkända betyg, eller som avbryter sina gymnasiestudier, drabbas särskilt hårt av arbetslöshet. Därför ska gymnasieskolan, i dialog med eleven, erbjuda och utveckla studieformer som främjar elevens motivation samt ta fram praktikplatser. För att nå de unga som faller inom ramen för det kommunala uppföljningsansvaret måste rutiner och metoder ytterligare utvecklas.

Skolorna ska i ökad omfattning erbjuda läxhjälp/studiehjälp av god kvalitet på och utanför skoltid.

Elever som vill ska ges möjlighet att i grundskolan läsa gymnasiekurser och i gymnasieskolan läsa universitetskurser. Elever inom särskolan ska ges möjlighet att möta utmaningar utifrån sina egna förutsättningar.

Göteborg ska vara ett miljötekniskt föredöme. Andelen miljöcertifierade/-diplomerade förskolor och skolor ska öka för att förstärka barn och elevers förståelse för naturen. Skolkök som lagar och levererar mat till eleverna är, tillsammans med miljömåltiderna, viktiga pedagogiska resurser och ska involveras mer i undervisningen.

Lärarens pedagogiska skicklighet är avgörande för ökad måluppfyllelse. Möjligheten att ta bort administrativa uppgifter från lärarna ska ses över och fler karriärvägar öppnas. Den vetenskapliga kompetensen behöver stärkas genom att alla lärare ges möjlighet till kontinuerlig fortbildning. Samverkan mellan universitet och skolan ska fördjupas och lärarstudenternas verksamhetsförlagda utbildning ska utvecklas.

Demokrati- och jämställdhetsfrågor är viktiga för förskolan och skolan. En central uppgift är att säkerställa och följa upp detta arbete regelbundet.

Förskolan och skolan ska kännetecknas av ett normkritiskt förhållningssätt där bland annat könsroller behöver problematiseras. Det finns ett tydligt köns- och klassmönster när det gäller vilka som påbörjar akademiska studier eller yrkesinriktade studier. Ett normkritiskt förhållningssätt inom gymnasieskolan bryter mönstren och uppmuntrar otraditionella yrkesval. Skolan ska genomföra aktiviteter för att bryta könsrelaterat våld. Feministiskt självförsvar kan vara ett inslag.

Det ska finnas rutiner för att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkningar i skolan och på nätet. Särskilt skillnaden mellan flickors och pojkars upplevelse av trygghet, trivsel och kränkningar ska belysas. Ett ökat fokus på vuxnas närvaro och ansvar behövs.

Utbyggnaden av förskolan ska fortsätta för att stärka kvaliteten, särskilt genom minskad storlek på barngrupperna. Förskolans öppettider ska anpassas efter familjernas behov av omsorg. I varje stadsdel ska föräldrar kunna välja förskola eller pedagogisk omsorg i hemmet (familjedaghem). Varje stadsdel ska erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid och varje region ska erbjuda barnomsorg på natten. Förskolan måste i högre utsträckning utveckla alternativa former så som naturförskolor.

Fritidshemmens kvalitet ska säkerställas genom att erbjuda fritidspersonal fortbildning och stöd genom nätverk. Fritidshemmens förebyggande arbete ska stärkas genom ökat fokus på de äldre barnen.

Mottagandet av nyanlända elever samt deras rätt till studiehandledning och språkförstärkningarna ska särskilt följas upp av nämnderna. Modersmålsstödet i förskolan och modersmålsundervisningen i skolan måste utvecklas och kvalitets-säkras. Nyanlända elever ska under en övergångsperiod erbjudas undervisningsstöd, studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål i andra ämnen, främst matematik och engelska. Metoder för att kartlägga och validera nyanländas kunskaper ska utvecklas.

Uppdrag

- Full behovstäckning i förskolan.
- Genuspedagoger och hbtq-kompetent personal ska finnas tillgängliga för varje förskola och skola.
- Alla skolor ska ha en vegetarisk dag i veckan.

Rik fritid för unga

Alla unga ska ha rätt till meningsfull fritid och tillgång till bra mötesplatser. Därför är fritidsgårdarna viktiga. En bra fritidsgård bidrar till att motverka negativ normbildning i samhället och blir en plats där unga kan känna sig välkomna och att de duger som de är.

Föreningslivet erbjuder många viktiga mötesplatser i Göteborg. Föreningslivet och folkbildningen ska därför vara starkt, levande och lokalt förankrat. Det ska främja jämställdhet, delaktighet, integration, folkhälsa och genomsyras av ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska kunna delta i fritidsaktiviteter på samma villkor som andra.

Prioriterat mål

- Unga göteborgares möjligheter till en rik och meningsfull fritid ska öka.

Inriktningar

Fritidsgårdarna i staden har en viktig roll och deras inriktning ska vara att erbjuda fritidsaktiviteter av hög kvalitet. Stadsdelarnas fritidsgårdar ska arbeta tillsammans med föräldrar och föreningslivet. Fler barn och unga ska erbjudas sommarkollo.

Ett brett utbud av idrottsmöjligheter är viktigt för att fånga upp barns och ungdomars intressen. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i även för människor med begränsade ekonomiska resurser.

För att möjliggöra för fler unga att röra sig i staden inför vi utökat skolkort i Göteborgs kollektivtrafik. Utökningen gäller loven för elever i årskurs 6–9 och gymnasiet.

Många unga som engagerar sig i föreningar vill utbilda sig till ledare. Men detta behov möts inte fullt ut. Därför är det viktigt att stärka föreningar och ge unga möjligheter att bli ledare.

Föreningsengagemang innebär att man blir medskapare till verksamheten och inte bara en konsument. Det är därför av vikt att andelen unga som engagerar sig i föreningar ökar. Det skall vara lätt att engagera sig i en förening. Tröskeln för att kunna bilda en förening och ansöka om bidrag ska vara låg.

Unga ska påverka

Det är viktigt att allas perspektiv kommer med i planering och i beslut. Göteborg har höga ambitioner att vara en barn- och ungdomsstad och därför är barnperspektivet särskilt viktigt i stadens beslutsfattande. Barn och unga behöver fler plattformar för att kommunicera med beslutsfattare.

Prioriterat mål

- Unga göteborgare ska ges ökade möjligheter att påverka.

Inriktningar

Det är viktigt att unga bereds möjlighet att påverka inom alla områden. Barn och unga behöver bli aktivt tillfrågade. Ett exempel på detta är stadsbyggnadskontoret som har ett särskilt arbete att säkerställa ungas inflytande i stadsplaneringen. Det är viktigt att fler verksamheter inom staden arbetar på detta sätt för att öka ungas inflytande.

Ett viktigt forum för ungas inflytande är ungdomsråden ute i stadsdelarna. Forumet skall vara kravlöst och en plats där ungdomar från hela stadsdelen får tycka till. Ungdomsråd behövs i alla stadsdelar.

Ungdomsfullmäktige är en annan viktig arena för ungas inflytande. Kontakten mellan ungdomsfullmäktige och övriga ungdomar i staden behöver öka.

Uppdrag

- Ungdomsråd ska finnas i varje stadsdel.
- Matråd ska finnas på alla skolor.

Äldre göteborgare

Göteborg ska vara en bra stad för äldre att leva i, med gott om mötesplatser och ett rikt utbud för seniorer. De fria kollektivresorna för ålderspensionärer ger goda möjligheter för många att ha ett aktivt liv på äldre dagar. Seniorers möten med stadens verksamheter ska präglas av respekt för medborgarens integritet och rättigheter. Självbestämmande, stimulans och gemenskap bevarar hälsa och välbefinnande samt minskar behovet av hjälpinsatser och läkemedel.

Prioriterat mål

- Äldres inflytande över sin vardag ska öka.

Inriktningar

Av Socialstyrelsens Nöjd-Kund-Index för äldreomsorgen kan vi se att inflytande, social samvaro och information är förbättringsområden. Göteborgsmodellen för ökat självbestämmande behöver ses över och utvecklas.

Tillsammans med forskningen och näringslivet ska staden främja utvecklingen av ny teknik för att underlätta vardagsbestyr och bevara oberoendet för äldre göteborgare. Staden ska arbeta aktivt med de kommunala bostadsbolagen och privata fastighetsägare för att tillgången på bostäder med god tillgänglighet och anpassning till äldres behov, teknikstöd och gemensamhetslokaler ska öka.

Eftersom allt fler med stora omsorgs- och vårdbehov väljer att bo kvar hemma måste hemtjänsten och stadens hälso- och sjukvård utvecklas och anpassas till detta, både vad gäller arbetssätt och att rätt resurser finns på rätt plats. För att kunna möta de olika krav som ställs vid särskilda omsorgs- och vårdbehov ska stadsdelarna samverka i ett solidariskt hela-staden-perspektiv. Vi vill öppna för insatser från den sociala ekonomin inom hemtjänsten. Stödet till anhöriga som deltar i omsorgen av äldre ska utvecklas.

Seniorer ska ha rätt att söka särskilt boende över hela staden. Par som har olika vård- och omsorgsbehov men vill bo tillsammans ska erbjudas möjlighet att göra det. Måltiderna inom äldreomsorgen ska vara av god kvalitet och måltidssituationen sådan att den ger energi åt både kropp och själ. Så långt det är möjligt ska man kunna kommunicera med personal inom äldreomsorgen på sitt eget modersmål.

För att klara kommande rekryteringsbehov behöver insatser göras för att äldreomsorgens yrken ska bli mer attraktiva. Det systematiska kvalitetsarbetet ska fortsätta genom kompetensutveckling för personalen, optimerad bemanning och organisation. Därtill kommer utveckling av logistik, teknikstöd och dokumentation.

Uppdrag

- Göteborgsmodellen för ökat självbestämmande inom hemtjänsten ska utvecklas och arbetet med dess implementering i hela staden drivas vidare och följas upp.
- Brukare av hemtjänst och äldreomsorg ska ha tillgång till kontaktperson på sitt modersmål.

Miljö och stadsutveckling

Staden känner solidaritet med både omvärlden och kommande generationer. Varken djur, natur eller människor i andra länder ska behöva lida eller drabbas av vår livsföring. Våra barn och efterkommande ska inte belastas med problem som vi själva kan lösa. Därför ska Göteborg vara en föregångare i miljö- och stadsutveckling och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem. Genom att gå före och främja miljöriktiga aktiviteter i vår omvärld så underlättar vi även för andra som har mindre resurser än vi att finna redskapen och vägen mot en hållbar livsstil.

Göteborg tar ansvar för klimatet

Göteborgs klimatpåverkan beror till stor del på de utsläpp av koldioxid som vi släpper ut genom förbränning. Men att bara minska koldioxidutsläppen räcker inte. För att stadens samlade inverkan på klimatet ska bli hållbar måste vi dessutom reducera metangasläckage och öka naturens koldioxidupptagande förmåga. Parallellt med detta måste vi minska vårt energibehov och öka vår produktion av förnybar el.

Prioriterat mål

- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad.

Inriktningar

De klimatpåverkande utsläppen ska minska med minst 40 procent till år 2020 jämfört med 1990-års nivå. Detta förutsätter att förbrukningen av fossila bränslen och metanläckaget årligen minskar med fem procent för att uppnå målet över tid. Det långsiktiga målet är att uppnå rättvisa utsläpp till 2050. Hela klimatarbetet behöver samordnas genom miljöprogrammet och klimatstrategin. Miljöprogrammet är under antagande och nu avsätts medel för att gå från ord till handling. Socioekonomiska skillnader bidrar till att olika grupper i Göteborg påverkar miljön olika mycket, därför ska insatser riktas mot de som påverkar miljön mest.

Vi behöver kraftigt öka produktionen av förnybar energi, bland annat genom utbyggnad av vindkraft och ökad biogasproduktion från matavfall. Samtidigt ska el-effektiviseringen årligen förbättras i motsvarande grad. Investeringar i styrning av bland annat ljus, fläktar, apparater och värme ger ofta mycket god avkastning. Vi ska minska vårt uppvärmningsbehov genom energieffektivisering av de kom-

munala bolagens bostäder och stadens egna lokaler. Det ska ske i takt med att spillvärmekällorna minskar i omfattning.

En minskning av bilismen är avgörande för att klimatarbetet ska lyckas. Den framtida trafiken måste bli mer energieffektiv och i högre grad drivas med förnybara bränslen. Därför ska stadens resepolicy följas och klimatkotten användas.

Val av material och möjligheten till återanvändning vid till exempel bostadsbyggande och anläggningsarbete påverkar klimatet och måste beaktas i planer, upphandlingar och i förfrågningsunderlag. Inriktningen är att använda material som innebär liten klimatpåverkan under sin livscykel.

Vi ska främja naturens koldioxidupptagande förmåga genom trädplanteringar och restaurering av skadade ekosystem. En väl fungerande grund havsvik, fri från båttrafik, är bland de ekosystem som har störst koldioxidupptagande förmåga.

Bostad för alla

Bostad är en rättighet. Alla människor ska ha en bra bostad till rimlig kostnad och i en trygg och hälsosam bostadsmiljö. En stark allmännytta är avgörande för en stark social bostadspolitik och för att klara bostadsförsörjningen.

En hållbar bostadspolitik kräver klimatomställning och att stadens invånare inkluderas i stadsutvecklingen. Barnens perspektiv ska alltid vara med i hur vi bygger och planerar staden.

Prioriterat mål

- Staden ska bättre möta göteborgarnas bostadsbehov.

Inriktningar

Bostadsbristen ska mötas genom ökat bostadsbyggande med inriktningen att bygga hyresrätter för den öppna marknaden. Staden ska ge förutsättningar för att uppnå det långsiktiga målet om 10 000 nya bostäder under mandatperioden.

Planeringen för nya bostäder ska öka för att höja utbyggnadstakten än mer kommande år. Hus som ger fler bostäder på samma yta ska prioriteras. För att klara en socialt hållbar bostadspolitik och bostadsförsörjningen ska de allmännyttiga bostadsbolagen ta ett större ansvar. Allmännyttan ska successivt öka sin produktionstakt av hyresrätter till 1 000 lägenheter per år.

Även byggandet av studentbostäder måste öka. Det finns ett stort behov av egen bostad även för de ungdomar som inte är studenter. Nya modeller och tillfälliga bostadslösningar ska prövas. Organisationsmodellen för anhöriginvandring ska användas i arbetet med bostadsförsörjning för andra nyanlända.

Det behövs fler boendeanternativ för personer med funktionsnedsättning. Den enskilde ska ha rätt att få ett boende anpassat efter eget behov med stöd och service. Fler boenden ska skapas och arbetet med att reservera lägenheter enligt f100 ska fortsätta.

Vid nybyggnation ska de upplåtelseformer som är underrepresenterade i befintliga bostadsområden främjas. Hyresrätten ska värnas som boendeform och inga allmännyttiga hyresrätter ska omvandlas till bostadsrätter. Människor som vill bo tillsammans i till exempel gemensamhetsboenden ska kunna göra det.

Möjligheten att öppna ett nytt område för bostäder ska undersökas. Nya områden ska planeras på ett sätt som blandar handel, service och småskaligt näringsliv med bostäder. Genom att bygga längs kollektivtrafikstråk där etablerad handel och service finns minskar behovet av bilresande och ny infrastruktur. Tillgängligheten ska vara god i alla områden. Sociala konsekvensanalyser i planprocessen ska fortsätta utvecklas. Barnperspektivet ska präglade utvecklingen av staden och säkerställas i konsekvensanalyser.

När staden blir tätare är det viktigt att grönområden finns nära bostäderna. Alla invånare ska från sin bostad ha promenadavstånd till park- eller naturområde.

Inga nya externa köpcentrum ska byggas eller planeras. De externa köpcentrum som redan finns ska utvecklas på ett hållbart sätt och göras tillgängliga med kollektivtrafik. Staden ska bidra till att de lokala torgen utvecklas till levande närmiljöer och sociala mötesplatser. Den fysiska tillgängligheten till hela stadsrummet ska öka genom att bygga bort fysiska hinder. Då blir staden mer tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Det behövs fler tillfälliga och spontana mötesplatser i Göteborg för att bidra till en livlig och rolig stad att leva i. Det kan dessutom skapa bättre förutsättningar för en god samhällsgemenskap. Kulturplanering ska vara en naturlig del av planprocessen och enprocentsregeln för konstärilg gestaltning vid nybyggnation ska tillämpas och de rumsliga kulturstråken ska utvecklas.

Hemlösheten ska mötas med individuellt anpassade insatser. Grunden för att lösa individens problem är en egen bostad istället för att bostaden ska vara målet när övriga problem är lösta.

Det befintliga bostadsbeståndet i miljonprogramsområden är i stort behov av upprustning och energieffektivisering, detta arbete ska prioriteras. Här spelar stadens bostadsbolag en viktig roll för att skapa fler attraktiva, energieffektiva och klimatsmarta bostadsområden. En dialog ska föras med hyresgäster vid renovering av exempelvis miljonprogramsområdena. Ambitionen är att människor inte ska behöva lämna sina hem på grund av social omvandling och kostnadsökningar.

Arbetet med byggandet av passivhus och så kallade plushus behöver intensifieras ytterligare.

Uppdrag

- En ny plan mot hemlöshet ska upprättas.
- Fler bostäder för personer med funktionsnedsättning ska tas fram.

Resurshushållningen ska öka

Det finns ett tydligt samband mellan avfallsmängder, dess behandling och klimatpåverkan. Många av jordens resurser är samtidigt svåråtkomliga och sinande. Detta gäller särskilt många metaller och högkvalitativt fosfor lämpat för odling. Genom att skapa ett kretsloppssamhälle där produkter och råvaror återanvänds och återvinns berövar vi inte framtida generationer dessa tillgångar. Vi skapar samtidigt ett robust samhälle som inte är lika känsligt för framtida brist av material och råvaror.

Prioriterat mål

- Resurshushållningen ska öka.

Inriktningar

Avfallsmängderna ska minska. Det avfall som uppstår ska behandlas allt högre upp i avfallstrappan. Mängden avfall som måste deponeras ska minska, detta gäller även rivningsavfall och massor/rester från gammal infrastruktur. Med rivningsplaner bör man även kunna återanvända mer byggnadsmaterial. Mer information och motivation behövs för att göteborgarna ska agera mer resursvänligt, det ska bli lättare att vara miljövänlig. Särskilt ska återanvändningen av produkter öka. Användningen av produkter som har längre livslängd ska uppmuntras. Det är också viktigt att underhålla exempelvis stadens maskiner och lokaler så att de värdesäkras och håller god kvalitet.

Giftflödena in i Göteborg kommer huvudsakligen från mat och andra produkter vi köper. Gifterna hamnar i avloppet eller soporna och i värsta fall lagras de i våra kroppar. Giftmängderna måste begränsas så det näringsrika avloppsslammet från reningsverken kan accepteras av berörda intressenter för återföring till jordbruksmark. Mer matavfall ska samlas in genom att öka motivationen hos fler grupper. Samtidig ska matsvinnet minska. Ny teknik ska användas för att bättre återanvända organiskt material. Slöseriet med dricksvatten ska minska.

God stadsmiljö och trafik för tillgänglighet

Stadens konkurrenskraft stärks genom att det blir enklare att resa till, från och i staden. Syftet med trafiksystemet är att skapa tillgänglighet och förutsättningar för alla människor att få ihop sin vardag och fritid. Samtidigt ska klimat- och miljöpåverkan från trafiken minska. Därför behövs ett modernt och hållbart resande inom Göteborgsregionen. Framkomligheten för kollektivtrafiken behöver förbättras så att miljökvalitetsnormerna för god stadsmiljö klaras med god marginal. Västlänken är en viktig förutsättning för detta liksom mer spårväg, främst på Hisingen.

Prioriterat mål

- Det hållbara resandet ska öka.

Inriktningar

Biltrafiken ska minska till förmån för kollektivtrafik, cykel och gående.

För att göteborgarna ska välja kollektivtrafiken före bilen, så måste kollektivtrafiken vara attraktiv. Den måste bli snabbare, gå oftare, hålla tidtabellerna och ha konkurrenskraftiga/fördelaktiga priser. Ett större kollektivtrafiknät krävs också för att alla ska kunna resa miljövänligt och enkelt. Fördjupade utredningar för spårväg till Backa och Eriksberg ska starta. Byggnation av ny spårväg till Backa är av planeringsskäl mest brådskande. Staden behöver utreda fler spårvagnsdragningar inom göteborgsområdet. Förstärkning av busstrafiken till Bäckebo behövs.

Göta-landsbanan är viktig för västsveriges utveckling. Staden behöver ta ett utökat ansvar för stråket Göteborg–Borås och därför ska en utredning av delsträckan Göteborg–Mölnlycke genomföras.

För att nå ett effektivare nyttjande av bilen behöver vi underlätta för bilpooler och möjligheten att använda flera trafikslag under en och samma resa. Teknikutveckling av fossilbränslefria fordon ska uppmuntras.

Trafikplaneringen ska utformas på ett sätt som ger barnen rörelsefrihet och en vistelsemiljö som blir ännu säkrare. Andelen bilresor ska minska så att bullersituationen och luftkvaliteten i staden förbättras samtidigt som stora ytor frigörs för viktigare ändamål. Fokus i transportarbetet ska ligga på att få ner utsläppen av växthusgaser, kväveföreningar och kolväten samt att minska partikelhalten i luften.

Göteborg ska utvecklas till en cykelstad genom att bygga sammanhållna och gena, separata och tydligt markerade gång- och cykelstråk med fasta förbindelser över älven med tydlig vägvisning och trafikinformation. Säkerheten för cyklister måste prioriteras mer. Cykelgarage och goda parkeringsmöjligheter för cyklar krävs för att Göteborg ska bli en attraktiv cykelstad. Göteborgarna ska ges förutsättningar att cykla året runt. En utredning ska genomföras för att belysa vilka cykelfrämjande åtgärder som krävs.

Bättre anpassade fordon och hållplatser där personer med funktionsnedsättning ska kunna åka med tidtabellstyrd kollektivtrafik behövs. Det ska vara möjligt att komplettera med anropsstyrd trafik. Framtidens färdtjänst bör utvecklas så att brukarna får samma nytta med kollektivtrafiken som övriga resenärer.

Stadsplaneringen ska utformas för att utjämna skillnaderna i kvinnors och mäns olika resemonster som ett led i att förverkliga jämställdheten.

Bevara biologiska mångfalden

När en art försvinner så är det för alltid. Utdöendet av arter på vår planet har förmodligen aldrig varit snabbare än idag. Bortsett från att förlusten av en art i sig kan vara en tragedi så innebär det även att ekosystemet störs. I värsta fall försvinner ytterligare arter. Naturens väv är så komplex att konsekvenserna av en arts försvinnande är omöjliga att förutse. Konsekvenserna kan bli att ekosystemtjänster som naturen ger i form av exempelvis mat, material, pollinering, medicin, rekreation och naturlig vattenrening skadas. Den biologiska mångfalden ska bevaras och främjas dels för att alla arter har en rätt till existens och dels för att det ligger i mänsklighetens intresse.

Prioriterat mål

- Den biologiska mångfalden ska främjas.

Inriktningar

Alla levande varelser behöver utrymme för sin existens. Vi ska planera staden så att en varierad och rik natur kan förenas med en stor stad. För att veta om mångfalden ökar eller inte är det viktigt att inventeringar sker regelbundet och att hotade arter får sina biotoper skyddade. Skötseln av våra mark- och vattenområden ska ske så att livet kan bli rikt även i områden som inte är skyddade. De gröna stråken som binder samman olika grönområden ska förstärkas. Natur som är skadad av gifter, skräp, gödningsämnen ska åtgärdas. Särskilt viktigt är detta i de grunda vikar som är havets barnkammare.

För att åtgärda giftflödena i Göteborg behöver vi upphandla större andel miljömärkta produkter och främja ekologisk odling på stadens mark. För att skapa ett kretsloppssamhälle där slam och rötresten når de kvalitetsnivåer som är accepterade av berörda intressenter måste åtgärderna för att få bort ovälkomna ämnen förstärkas. Staden måste fortsatt arbeta med att oskadliggöra läkemedelsrester och multiresistenta organismer.

Miljökrav på fordon, bränslen och separat rening av vägdragvatten är väsentliga områden för minskad miljöbelastning i vattendragen. Göteborgs Stad ska även ta ansvar som konsument och endast upphandla ekologiskt kött och inte köpa hotade arter så som djuphavsdjur. Stadens miljömåltider ska bli fler för att bland annat minska giftspridningen via mat. Staden äger god jordbruksmark och den ska bättre tas tillvara för att möjliggöra mer stadsnära odling och ekologisk matproduktion i kommunen.

Strandskyddet är ett viktigt verktyg både för att bevara biologisk mångfald och att ge alla människor tillgång till attraktiva strandmiljöer. Dispenser ska undvikas. Samtidigt ska de mänskliga störningarna i naturen minska. Buller och nedskräpning måste minska och dessutom behöver det vilda livet platser där det får vara ifred. Därför ska områdena Rya skog, Osbäcken, Delsjöområdet, Billdals södra skärgård och Arendalsberget skyddas. Lärjeåns dalgång och Välen ska skyddas som naturreservat. Även de mer bebyggda delarna av staden ska utformas med gröna ytor som ger möjlighet till rekreation, rehabilitering och stadsnära fruktodlingar.

Uppdrag

- Andelen miljömåltider ska öka till minst 50 procent under mandatperioden.

Arbete och näringsliv

Göteborg är ett starkt varumärke. Mycket upplevs som positivt, till exempel ett näringsliv i förnyelse, välkomnande göteborgare, evenemang, läget vid västkusten samt en grön och lagom stor stad. Många unga söker sig också till Göteborg för att utbilda sig eller jobba. Genom att vara inkluderande och få fler att stanna har Göteborg stora möjligheter att bli en framtidsstad där nya idéer och innovationer kan växa.

Näringsliv och turism

Göteborgs Stad ska ha ett differentierat och hållbart näringsliv som ger ökade sysselsättningsmöjligheter inom arbetsmarknadsregionen. Infrastruktursatsningar med målet att knyta ihop arbetsmarknadsregionen är nödvändiga för att främja denna utveckling och säkra god framkomlighet och transporter av både människor och gods.

Storstaden Göteborg ska generera och locka olika kompetenser. En god utveckling av staden och välfärdssektorerna hör intimt ihop med näringslivets utveckling. Göteborgs Stad ska genom en aktiv och öppen dialog med näringslivet vara delaktig i omvandlingen och utvecklingen av näringslivet i Göteborg. Kultur- och evenemangsstaden får allt större betydelse för utvecklingen av det lokala näringslivet. Göteborg ska bli en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar kultur- och evenemangsstad. Upplevelseindustrin i Göteborg har också stor potential att utvecklas. Göteborg och regionen har med sin närhet till vattnet, skärgården och omgivande natur, goda förutsättningar för grön stadsturism. Turismen har också stor betydelse för den lokala arbetsmarknaden och är ofta inkörsport till arbetslivet för unga människor.

Göteborg har under lång tid prioriterat internationella samarbeten och värdesätter intryck och initiativ från omvärlden. Samarbetena skapar mervärde för göteborgarna, näringslivet och regionen.

Prioriterat mål

- Göteborgs näringslivsklimat ska förbättras.

Inriktningar

En hållbar näringslivsutveckling förutsätter att de hållbara transporterna ökar och att stadens attraktivitet stärks. Göteborgs Stad ska öka engagemanget för närings-

livet i Göteborgsregionen. Staden ska behandla frågor och förslag som kommer från näringslivet på ett öppet och effektivt sätt och se till att företagsetableringar sker i samklang med stadens hållbarhetsmål. Göteborgs Stad har en handlingsplan för att förbättra dialogen och kontakterna med näringslivet. Företagen ska ges möjlighet till en kontinuerlig kontakt med kommunens olika verksamheter. Detta arbete behöver intensifieras och utvecklas ytterligare. Staden har också påbörjat sitt uppdrag med att genomföra utbildningsinsatser i bemötandefrågor.

Entreprenörskap ska stimuleras och uppmuntras. Små, lokala företag är en viktig del för en levande stad. Det finns också ett värde i att fler sociala företag växer fram.

Vi är en stad och del av en region, som med konkurrenskraft ska arbeta för visionen om en långsiktigt hållbar stad, ett internationellt näringsliv och en attraktiv destination. Det förutsätter att stadens nämnder och bolagsstyrelser arbetar strategiskt och med ett hela-staden-perspektiv. För att kunna vara en trovärdig och stark part i de frågor som berör Västsverige på EU-nivå och i andra relevanta internationella sammanhang måste samverkan med Västra Götalandsregionen utvecklas vidare. Göteborg ska aktivt profileras i utvalda internationella sammanhang.

Staden ska ge mer plats för de kreativa näringarna. De kommer att vara en viktig del i den framtida arbetsmarknaden och stadens framtida profil. Teknikutveckling ger nya möjligheter till delaktighet i samhälle, näringsliv och arbetsliv. Staden kan, som ett led i tillgänglighetsarbetet, utveckla samarbeten kring universell design. Det kan handla om att utforma miljöer, produkter och teknik så att de blir användbara för fler.

Staden marknadsför tillsammans med Chalmers, Göteborgs universitet, Västra Götalandsregionen och Västsvenska Handelskammaren fem kluster som visar Västsveriges styrkor: hållbar stadsplanering, hållbara transportlösningar, grön kemi och biobaserade produkter, Life Science samt marin miljö och marin sektor. Kontakterna med branschföreträdarna ska intensifieras.

Näringslivsutveckling ska vara en naturlig del av stadsplaneringen. Stadens stöd till småföretagen ska öka, stödet ska också ges på fler språk än svenska. En förutsättning för små lokala företag att etablera sig är tillgången till verksamhetslokaler. För att stimulera entreprenörskap ska Göteborgs Stad aktivt stödja entreprenörskapsprojekt inom gymnasieskolan.

Göteborgs Stad ska fortsatt utveckla Göteborg som turiststad och destination. Bland annat behövs bättre samverkan mellan kommun, region och kommunalförbund.

Uppdrag

- En plan för utbildningsinsatser i bemötandefrågor mellan kommun och näringsliv ska tas fram.

Arbetsmarknad

Det finns flera identifierade bristyrken inom vår arbetsmarknadsregion samtidigt som vissa människor har extra svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Staden behöver tillsammans med arbetsmarknadens parter och näringslivet locka till sig kompetens, utbilda och vägleda personer mot bristyrken, stärka kompetenser och ge stöd till de personer som har svårt att få jobb.

Arbetslösheten är stor i vissa grupper. Göteborg ska aktivt arbeta för att varje människas potential tillvaratas på arbetsmarknaden. Människor ska ha rätt att försörja sig själva.

Prioriterat mål

- Arbetsmarknadsinsatser för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka.

Inriktningar

Stadens riktade arbetsmarknadsinsatser ska fokusera främst på åtgärder till ungdomar, utrikesfödda och människor med funktionsnedsättning. Stadens insatser för människor med funktionsnedsättning behöver särskilt intensifieras. De riktade arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas efter behov och på jämställda villkor för kvinnor och män. Vid fördelning av praktikplatser och sommarjobb ska staden verka för att män får platser inom kvinnodominerade yrkesområden och kvinnor inom mansdominerade yrkesområden.

Ungdomar som gått direkt från skolan till arbetslöshet måste uppmärksammas. Särskilda insatser ska göras för dem som inte har arbete eller utbildningsplats och som saknar kontakt med Arbetsförmedlingen. Detta gäller också unga arbetslösa som saknar fullständiga betyg från gymnasieskolan.

Stadens insatser ska samordnas i ett hela-staden-perspektiv och bedrivas i tätt samarbete med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och samordningsförbunden för att få in fler på den ordinarie arbetsmarknaden.

Det är viktigt att praktikanterna inom staden tas omhand på ett bra sätt. Arbetsmarknadskontoret ska därför erbjuda handledarstöd till de förvaltningar och bolag som tar emot praktikanter.

Stadens arbete med arbetsmarknads- och vuxenutbildningsfrågor ska samordnas och utvecklas.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningens fokus ska vara att utjämna livschanser, ge människor en andra chans i livet och möta omställning på arbetsmarknaden genom att anpassa sina former till individens behov och begränsningar. Verksamheten ska arbeta med validering och utveckla metoder för lärande för de med mindre studievana. Satsningen på yrkesgymnasiala utbildningar ska fortsätta samtidigt som vuxenutbildningen ska erbjuda möjlighet till studier för behörighet till högskola och grundläggande vuxenutbildning. Göteborgs Stads stora generationsväxlingar och kompetensförsörjning ska särskilt uppmärksammas.

Inriktningar

Kombinationen av Svenska för invandrare (SFI) och arbetspraktik/yrkesutbildning ska vidareutvecklas för att förstärka nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Utbildningskedjan – vilken innefattar SFI, grundskole- och gymnasiekompetens – måste därför hållas ihop och förkortas för att personer snabbare ska komma ut i arbetslivet. De som läser SFI kombinerat med kärnämnen ska kunna erbjudas undervisning på sitt modersmål. Folkbildning är viktig i sin fria roll och folkbildningsaktörerna är viktiga som samarbetspartners, därför ska folkbildning uppmuntras.

Kultur

Stadens kultursatsningar ska lyfta Göteborgs mångfald och bidra till möten och ökad förståelse för varandra. Internationalisering av konst- och kulturlivet bidrar till ökat kulturutbyte och att fler målgrupper nås. Det är viktigt att ta tillvara nya kulturella strömningar och synliggöra de som ännu inte kommit till officiellt uttryck. Vi vill stimulera den kreativitet som växer i den självorganiserande och spontana kulturverksamheten och gynna nyskapande. Vi vill uppmuntra kulturformer som utmanar dagens samhälle och fria kreativa uttrycksformer ska ges plats i stadsrummet. Kulturen ska vara en naturlig och integrerad del av stadsutvecklingen för att bidra till en lockande och spännande stadsmiljö. Stadsrummet ska stimulera till spontana kulturyttringar och ge utrymme för kreativitet. Göteborgs Stads kultursatsningar ska värna det fria kulturlivet och den fria scenkonsten samt fokusera på icke-kommersiella verksamheter. Göteborg ska stödja konstens egenvärde och främja konstnärers fria ställning. Kultur bör ses som en investering. Rätten för medborgarna att utöva och möta kultur i sin närmiljö är viktig. Kulturen är viktig för stadens attraktionskraft, även som besöks- och turistmål.

Göteborg ska förverkliga den mänskliga rättigheten ”för var och en en rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv”. Det handlar om att öka tillgängligheten till kulturen samt att öka antalet kulturbrukare och kulturutövare. Möjligheten att konsumera, utöva och uppleva kulturaktiviteter ska öka. Kulturen ska också vara öppen för fler målgrupper i staden. Ur kultur föds nya kreativa miljöer som öppnar för fortsatta innovationer i staden.

Prioriterat mål

- Tillgängligheten till kultur ska öka.

Inriktningar

Målet ska främja delaktighet och ge fler kulturutövare. Det ska också skapa goda villkor för konsten och konstnärerna samt främja deras fria och oberoende ställning. Ett smalt utbud ska kunna möta en bredare publik. Tillgänglighet till kultur avser också en attraktiv livsmiljö i staden med fler spontana mötesplatser och ett tillgängligt stadsrum. Genom konsten ska en invånardialog om utformningen av stadsrummet främjas. UNESCO:s konvention om kulturell mångfald ska vara vägledande, och innebörden av den ska tydliggöras och anpassas till den lokala nivån.

Kulturinstitutionerna ska utvecklas så att de fortsätter vara relevanta, utmanande och intressanta. Göteborgarnas magasinerade samlingar kan vårdas och visas på ett

mer åtkomligt sätt än idag. Det finns behov av modernisering, fysisk upprustning och lokalanpassningar av kulturinstitutionerna. Under 2014 påbörjas upprustning av Konstmuseet och Sjöfartsmuseet.

Stadsdelsbiblioteken är viktiga lokala mötesplatser men fler centrum för kulturen behövs genom att utveckla nya kulturhus. En god lokal infrastruktur och en aktivt uppsökande verksamhet från kulturinstitutioner och det fria kulturlivet krävs för att medborgarna ska kunna möta och utöva kultur i sin närmiljö. Samverkan mellan kultursektorn, kulturverksamheter, föreningar och enskilda ska utvecklas för ökad delaktighet och staden ska i större utsträckning upplåta lokaler åt det fria kulturlivet. Vi vill lyfta och prioritera förutsättningarna för filmskapande.

Kulturskolan ska förstärkas och tillgängligheten öka så att fler verksamheter och aktörer kan inrymmas. Kulturskolans behov av tillgängliga och verksamhetsanpassade lokaler ska mötas. Kultursamordnare och lokala kulturombud är viktiga för en god förmedling av kultur, exempelvis för att skolornas kulturengagemang ska växa. Barn och ungdomar har rätt till eget skapande och kulturutövning, oavsett uttrycksform. Därför ska kultur- och musikskolan fortsätta utvecklas och, utöver ordinarie undervisning, vara tillgänglig för alla unga mellan 6 och 19 år. El Sistema ska utvecklas vidare då det skapar kreativa möten och stimulerar ungas inlärningsförmåga.

Alla Göteborgs 16-åringar ska erbjudas minst ett kulturbesök under 2014.

Göteborgs Stad ska verka för att personer med funktionsnedsättning kan delta i stadens kulturutbud. Kulturpolitiken ska ha ett mer holistisk perspektiv och öka sin relevans för och samverkan med andra politikområden.

Uppdrag

- Alla elever i grundskolan ska erbjudas minst ett scenkonstbesök per år.

Personal

Invånare och anställda ska uppfatta staden som en attraktiv arbetsplats med rättvisa och trygga villkor. Personalen ska vara delaktig och ha inflytande över sin egen arbetssituation och öppenhet ska råda. I all verksamhet ska personalen ha förutsättningar att utföra sina uppgifter med professionalism och kunna utvecklas i sitt arbete. Chefer ska sträva efter en förtroendefull samverkan med de anställda och deras fackliga organisationer. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att motverka alla former av diskriminering.

Att utveckla ledarskapet är en strategisk fråga. Att stadens chefer är goda ledare med hög kommunikativ förmåga är avgörande för kvaliteten och effektiviteten i verksamheterna liksom för arbetsmiljön.

Personalsammansättningen på alla nivåer ska spegla befolkningsstrukturen i Göteborg. Den strukturella diskrimineringen i samhället av kvinnor och personer med invandrarbakgrund innebär att de har svårare att nå högre befattningar i staden. Andelen födda utanför Norden är lägre på chefsnivå än på medarbetarnivå, samma gäller för kvinnor.

Göteborgs Stad ska ha en väl fungerande intern arbetsmarknad. Staden ska ha trygga anställningsvillkor samt jämställda och konkurrenskraftiga löner. Verksamheterna ska ha ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Arbetsmiljöarbetet ska inriktas på att främja hälsa och förebygga ohälsa, även psykosocial ohälsa. När någon ändå drabbas av sjukdom eller skada med längre eller återkommande sjukskrivning har chefen ansvar för en aktiv dialog om lämpliga rehabiliteringsinsatser. I samband med rehabilitering kan byte av arbetsuppgifter bli aktuellt. Det är särskilt viktigt att aktivt arbeta mot kränkande behandling och trakasserier. I en god personalpolitik ingår också att ge information om stöd för anställda som utsätts för våld i nära relationer.

Göteborgs Stad är en FAS3-fri arbetsgivare. Under 2013 omvandlades alla FAS3-anställningar till praktikplatser med lön. Under 2014 ska minst samma antal praktikplatser finnas i staden.

Prioriterat mål

- Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska minska.

Inriktningar

För att möta kommande pensionsavgångar och en ökad konkurrens på arbetsmarknaden behöver staden ha en strategisk framförhållning. Validering av reella kompetenser hos de anställda samt kompletterande fortbildnings- och utvecklingsinsatser ska vara integrerade delar i verksamheten. Regelbundna individuella utvecklingssamtal och arbetsplatsträffar är viktiga redskap för att stimulera detta.

Tillsvidareanställda inom avtalsområden där det finns samverkansavtal med de anställdas organisationer ska inte sägas upp på grund av arbetsbrist, utan vid behov erbjudas annan placering med bibehållna löneförmåner. Intern rörlighet ska stimuleras för att ge medarbetare tillfälle till utveckling. Vid rekrytering ska möjligheten att lösa denna internt prövas. Framtida ledare inom den egna organisationen ska identifieras och ges förutsättningar att växa med arbetsuppgifterna.

Personalpolitiken i Göteborgs Stad ska stödja ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i verksamheterna. Genom könsuppdelad statistik ska fördelningen av resurser analyseras. Det ska finnas ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling. När det är relevant för tjänsten ska flerspråkighet alltid betraktas som meriterande. Åtgärder ska vidtas för att komma till rätta med den könsbaserade arbetssegregeringen. Stadens anställda ska uppmuntras till att ta ut föräldraledighet med en jämställd fördelning.

Strategier ska tas fram för att på chefsnivå öka andelen anställda som är födda utanför Norden samt öka andelen kvinnor. Fokus ska ligga på värdering av den sammanlagda reella kompetensen i form av utbildning, arbetslivserfarenhet, flerspråkighet med mera.

Stadens norm ska vara att erbjuda alla tillsvidareanställning och rätten till heltid, samtidigt som det ska erbjudas deltid i form av partiell tjänstledighet till dem som önskar. Andelen arbetad tid som utförs av timanställda ska därmed minska, medan andelen som ska ges möjlighet till tillsvidareanställning ska öka. För att förbättra arbetsförhållandena för de som fortfarande är timanställda, ska staden upphöra att systematiskt använda timställda fram till den maximala LAS-gränsen på 720 arbetspass. Istället ska ett uppföljningssamtal äga rum efter 200 arbetspass. Syftet är att komma fram till vilken utbildning vi kan erbjuda för att kunna ge fast anställning. Kommunen ska arbeta för att skapa arbetstidsförkortning inom Göteborgs Stad tillsammans med andra huvudmän, till exempel arbetsförmedling, försäkringskassa och A-kassor. Fokus är fler arbetstillfällen.

Ett högre löneindex ska utgå till icke mansdominerade verksamheter. En handlingsplan ska utgöra grund för hur löneökningar prioriteras i syfte att osakliga löneskillnader ska upphöra samt för att trygga kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Arbetet för jämställda löner måste också kompletteras med ett strategiskt rekryterings- och kompetensförsörjningsarbete. En plan för kompetensförsörjning behöver tas fram. Planen ska ta hänsyn till regionens nationella uppdrag för en regional kompetensplattform.

Uppdrag

- Förvaltningar och bolag ska erbjuda alla tillsvidareanställda heltidstjänster.
- Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad ska max fem procent utföras av timanställd personal.
- Andelen födda utanför Norden samt andelen kvinnor ska öka på chefsnivå.
- Under 2014 ska all personal inom hemtjänsten erbjudas arbetskläder.

Ekonomi

Prognoserna för 2014 pekar på en svag utveckling av stadens skatteintäkter, samtidigt som Göteborg fortsätter att växa och vi står inför en omfattande expansion inom kärnverksamheterna. I hela Sverige har vi sedan flera år en rekordhög arbetslöshet. Den borgerliga regeringen har inte skapat de nya arbeten som skulle behövas, vilket innebär att kommunerna får ta mer och mer av konsekvenserna och utgifterna.

Skatteprognoserna för 2015 och 2016 ser bättre ut under förutsättning att konjunkturen återhämtar sig. Den budget som vi nu lägger innebär därför att vi tar i anspråk en del av våra reserver, samt en del av reavinsten från försäljningen av hamnverksamheten, för att inte behöva verkställa neddragningar under 2014 för att sedan öka igen 2015.

Sedan lågkonjunkturen 2008/2009 har det finansiella läget varit ostadigt och EU-området har kännetecknats av en svag ekonomisk utveckling. Situationen i flera länder i Europa är fortfarande skakig och de står inför stora och komplexa ekonomiska utmaningar. Världsläget kan även förändras genom miljökatastrofer, väpnade konflikter och den underliggande klimatutmaningen. Vi måste därför ha beredskap för snabba ekonomiska svängningar. En långsiktig och välskött ekonomi är fortsatt ett signum för Göteborg.

Den omfattande expansionen i staden fortsätter. Allt fler stannar kvar i Göteborg samtidigt som inflyttningen är stor. Det är positivt men ställer oss inför stora utmaningar. Inte minst när det gäller behovet av bostäder och stadsutveckling, förskoleplatser och ökad kollektivtrafik. För att möta expansionen så behöver lånefinansieringen öka. Staden har ett gott ekonomiskt utgångsläge och en kontrollerad ökning av låneskulden i det korta perspektivet är nödvändig och motiverad för att möta de ökade behoven. På lite längre sikt bör staden återgå till en lägre skuldsättning.

Stadsdelsreformen ger stadsdelsnämnderna större ekonomiska möjligheter att själva hantera förändringar i omvärlden och justera sina budgetar. Nämnderna och bolagen är idag mer uppmärksamma på stadens ekonomiska styrsignaler och behovet av att snabbt omsätta dem i den egna verksamheten.

Budgetens inriktningar och prioriteringar ska tillsammans med de ekonomiska förutsättningarna säkra en god ekonomisk hushållning i kommunen.

Utöver stadens behov av expansion så innebär regeringens politik påfrestningar på den kommunala verksamheten, exempelvis inom skola och äldreomsorg. I flertalet fall åtföljs inte politiken av resurser som täcker kommunens kostnader. För

exempelvis gymnasieskolan och vuxenutbildningen har staten sänkt statsbidragen drastiskt trots omfattande protester både från kommunerna och SKL. För Göteborgs Stad innebär minskningen cirka 75 miljoner kronor för 2014. Detta sker samtidigt som det demografiska underlaget för gymnasieskolan minskar och verksamheten i övrigt påförts en rad administrativa förändringar. Vi ser ingen möjlighet att genomföra denna minskning på verksamheten i gymnasieskolan utan att kvaliteten påverkas negativt. Besparingen läggs därför inte på Utbildningsnämnden, utan de uteblivna statsbidragen kommer att hanteras centralt.

Kompletteringsbudgetar

Anpassningar till vår omvärld eller befolkningsutvecklingen måste kunna göras löpande under ett budgetår. Nämnderna och bolagen gör detta kontinuerligt inom de givna budgetramarna. Men även på central nivå finns behov av Anpassningar. Kommunstyrelsen kommer därför vid behov att fatta beslut om kompletteringsbudgetar.

Skattesatser och taxor

Skattesatsen är oförändrad på 21:12 per skattekrone.

För taxekollektiven får den samlade finansieringen via taxorna höjas med maximalt 7,5 procent för va-verksamheten och 7 procent för avfallsverksamheten. Kretslopp- och vattennämnden ska ta fram förslag till taxor utifrån detta och återkomma till kommunfullmäktige under hösten i samband med beslut om detaljbudget. Nivåerna för de fastställda taxetrymmena i kombination med de rådande ekonomiska förutsättningarna kan komma att innebära att Kretslopp- och vattennämndens egna kapital reduceras och kan bli negativ under en övergångsperiod. Nämnden ska därför också särskilt analysera den ekonomiska situationen inom respektive verksamhet så att kommunfullmäktige i samband med beslut om taxor även kan ta ställning till nivån på det egna kapitalet inom respektive taxekollektiv utifrån ett helhetsperspektiv.

Eget kapital

Styrningen och regelverket för eget kapital ska utgå från hur det ekonomiska utrymmet ser ut kommuncentralt och värderas därför årligen. Regelverket tar också hänsyn till de specifika förutsättningar som råder för taxekollektiven. För 2014 kan nämnderna använda eget kapital motsvarande 0,5 procent av kommunbidraget/omslutningen. Behöver nämnderna använda mer gäller som tidigare att nämnderna ska göra en framställan till kommunstyrelsen. Av den ska motiven framgå och kommunstyrelsen kommer särskilt att granska att det egna kapitalet används

för att hantera omställningskostnader, eller liknade kortsiktiga kostnader, och inte för att finansiera långsiktiga driftskostnader. Kommunstyrelsen prövar också om stadens samlade ekonomiska läge tillåter att ytterligare eget kapital tas i anspråk utan att riskera god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktiges budget anger de övergripande förutsättningarna för en god ekonomisk hushållning och stadens nämnder och styrelser ska omsätta dessa i praktiken så att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. För att möta de ekonomiska utmaningarna och förbättra möjligheterna till en långsiktig hushållning med stadens resurser måste respektive nämnd och styrelse utveckla sina styrprinciper.

Det är mycket viktigt att alla fortsätter att utveckla analysarbetet och uppföljningen inom sina respektive organisationer. En kontinuerlig uppföljning och analys av den demografiska utvecklingen är nödvändig för att möta variationerna över tid. Till exempel behovet av lokaler för förskola respektive grundskola liksom för grundskola respektive gymnasieskola. Eller för rätt dimensionering av personalbehov.

Kvalitetsarbete och ordning och reda

En sund organisation ska präglas av ordning och reda med transparens och öppenhet i alla delar. Ett sådant förhållningssätt ska vara en självklarhet i alla stadens nämnder och bolag. Den självdeklaration och externa granskning som gjorts inom stadens program för ökad intern kontroll har gett värdefull kunskap om våra utvecklingsområden. Arbetet måste följas upp noga av nämnderna och bolagen och fler områden ska självvärderas när den första delen är klar. Detta är mycket viktigt för hela staden.

Offentlig verksamhet möter ständiga förändringar. Det handlar om allt från befolkningsutveckling och önskemål från medborgarna eller näringslivet, till teknisk utveckling. Det är därför centralt för våra nämnder och bolag att ständigt arbeta med effektiviseringar som gör verksamheterna mer kostnadseffektiva, anpassningsbara och efterfrågade. Alla som har uppdraget att arbeta för göteborgarnas bästa ska vara vaksamma på kostnadsutvecklingen samt omvärlds- och befolkningsförändringar genom att ha god kostnadskontroll, noggrann uppföljning och utvärdering.

Samverkan mellan stadens olika delar och ett hela-staden-perspektiv är en förutsättning för att åstadkomma en helhetssyn och en gemensam bild av hur våra gemensamma resurser bäst ska användas. Staden har utvecklat möjligheterna till medfinansiering av våra verksamheter via EU. När staden nu står inför en mycket omfattande expansion på flera områden blir möjligheterna till medfinansiering via EU eller andra aktörer ännu viktigare. Resurserna inom detta område behöver därför samordnas bättre.

Utvecklingsfond

I slutet av 2012 fick staden en återbetalning på 381 miljoner kronor från de medel som betalats in till AFA-försäkringen. Detta var pengar som vi tidigare år betalt in till AFA och som vi under dessa år inte kunnat använda till verksamhet. När staden nu fick återbetalning så säkerställde vi att pengarna går tillbaka till verksamhet för Göteborgarna, genom att inrätta en Utvecklingsfond på 400 miljoner kr. Fondens ändamål är att under några år finansiera särskilt angelägna insatser med kortsiktiga driftskonsekvenser eller liknande puckelkostnader. Fullmäktige har tidigare beslutat att använda 70 miljoner kr till en satsning på skolan och ytterligare 20 miljoner kronor till vuxenutbildning. I budget 2014 planerar vi för ytterligare användning av fonden för angelägna insatser inom bland annat studiehundledning och ämnesundervisning på modersmål, arbetskläder inom hemtjänsten, övergångsjobb och utbildningsplatser, skolfam/skolprev och DELTA.

Alternativ bedömning

Den ökade inflyttningen till staden och förändringar i befolkningsstrukturen innebär att staden står inför en stor expansion av kärnverksamheterna. Dessutom genomförs Älvstaden och Västsvenska paketet som innebär stora investeringar i stadens framtid. Den pågående bolagsöversynen är ett annat exempel på omfattande utvecklingsarbete. Detta tillsammans med att staden ständigt måste vara beredd på att möta förändringar i sin omvärld innebär att både verksamheterna och beslutsprocessen måste vara effektiva och utvecklingsbara.

När omfattande och/eller strategiska beslut ska tas är det därför av stor vikt med väl genomlysta beslutsunderlag som också kompletteras med en alternativ bedömning gärna från aktörer utanför den egna organisationen, en så kallad "second opinion". Detta för att säkerställa att de viktiga beslut som tas blir så bra som möjligt för göteborgarna.

Resultatutjämningsreserv RUR

Sedan 1 januari 2013 finns möjlighet för kommunerna att inrättat en resultatutjämningsreserv. Syftet med reserven är att ge kommuner möjlighet att möta större konjunktursvängningar genom att under goda år sätta av pengar som sedan kan användas under svaga år. Nytt i lagstiftningen är att fullmäktige skall besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning som även ska innefatta hanteringsordning för resultatutjämningsreserv, om man väljer att använda sig av den möjligheten. Riktlinjerna är ett verktyg för att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling i kommunen. Detta är viktigt med tanke på de utmaningar vi står inför med anledning av till exempel befolkningsutvecklingen och ett betydande investeringsbehov framöver. Vi bygger därför vår budget på att vi under 2013 kommer att formulera riktlinjer för god ekonomisk hushållning och användandet av resultatutjämningsreserv.

Via Sveriges kommuner och Landsting (SKL) har staden fått information om att det med stor sannolikhet kommer att återbetalas medel från AFA-försäkringen även under 2013. Vi förutsätter att detta sker och att vi under 2013 kommer att avsätta cirka 400 miljoner kronor till resultatutjämningsreserv som vi sedan kan använda som finansiering under 2014. Att använda sig av resultatutjämningsreserv under 2014 stämmer väl med grundtanken att det ska vara ett instrument för att klara konjunktursvängningar eftersom prognoserna pekar på en mycket svag utveckling av skatteintäkterna under 2014.

Förändringsfaktorn

2014 fullföljer vi vår sänkning av förändringsfaktorn. För stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden är förändringsfaktorn helt borttagen. För Social resursnämnd fastställs förändringsfaktorn till 0,25 procent. Facknämnder inklusive stadsrevisionen får en förändringsfaktor på 0,5 procent. Samtliga resursnämnds-uppdrag får en förändringsfaktor på 0,5 procent.

Pris- och lönekomensation

Nivån på pris- och lönekomensationen ska avspegla kostnadsutvecklingen i samhället i stort, och mer specifikt för kommunal sektor, men också det ekonomiska utrymme som finns. Lönekomensationen för 2014 är 2,3 procent, förutom för de verksamheter som är inriktade på förskola, skola och skolbarnomsorg där den är 2,8 procent. Sedan två år tillbaka har vi avsatt medel för att komma tillrätta med löneskillnader som beror enbart på kön. Årets satsning är 30 miljoner kr och riktas till sjuksköterskor, sjukgymnaster/arbetsterapeuter, särskilt kvalificerade socialsekreterare, förskollärare och fritidspedagoger.

Priskompensationen för lokaler blir 2,5 procent. För övrig verksamhet är kompensationen 1,3 procent.

Principer för beräkning av internränta

Nämndernas kostnadskonsekvenser av genomförda investeringsvolymerna ska spegla kommunens långsiktiga kapitalkostnad och vara relativt stabil över tid. Det långsiktiga allmänna ränteläget i vår omvärld motiverar att vi håller räntan oförändrad på 3 procent.

Investeringar

Göteborgs Stads investeringar bygger på en analys av omvärldsfaktorer och verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser. Staden har, liksom många andra växande regioner, stora utmaningar framför sig att klara av att både finansiera och genomföra de investeringar som krävs för att möta de ökande behoven. Det handlar både om att ta hand om befintliga lokaler och anläggningar som att tillgodose behovet av expansion och nyinvesteringar. Det är av central betydelse för stadens ekonomiska utveckling att investeringsplaneringen sker i ett långsiktigt perspektiv. Därför vill vi att det arbete som har påbörjats med att ta fram långsiktiga investeringsunderlag utvecklas vidare så att vi inför kommande planperiod har möjlighet att planera för och prioritera bland alla angelägna behov.

Lika viktigt som det är att planera framåt är det att följa upp och aktivt utvärdera genomförda investeringsprojekt för att säkerställa effektivitet i genomförandet. Arbetet med att utveckla investeringsuppföljningen måste därför fortsätta. Detta gäller även exploateringsinvesteringarna.

För att säkerställa lokalernas och anläggningars ekonomiska värde och användbarhet för verksamhet och brukare krävs en samlad analys och uppföljning av reinvesteringar och underhåll. Detta arbete behöver utvecklas vidare. Nämnderna och bolagen ska upprätta långsiktiga underhållsplaner för alla sina anläggningar. För att säkerställa värdet på våra lokaler och byggnader så ökar medlen till underhåll med 75 procent.

2014 är sista året i den gällande fyraåriga investeringsplanen. Vi har under dessa år arbetat för att öka nämndernas långsiktiga planeringsförutsättningar för investeringsvolymerna och även ökat kraven på styrning och uppföljning på projekt/ändamålsnivå. Detta förändrade arbetssätt ska nu utvärderas inför arbetet med nästa planperiod.

Investeringsplanen för 2011-2014 uppgår nu till nästan 9 miljarder kronor. Planen är utökad med 200 miljoner kronor för att möjliggöra fortsatt expansion inom förskolan och för att det finns behov av att öka reinvesteringsvolymen i våra befintliga förskolor och skolor.

Med en investeringsvolym på 9 miljarder kronor under den här perioden har vi lagt cirka 4 miljarder på investeringar i lokaler för kärnverksamheterna inom förskola, grundskola, gymnasieskola, äldreboende och bostäder med särskild service, med störst fokus på förskola och grundskola. I 2014 års budget har vi utökat reinvesteringsmedlen vilket sammantaget innebär en ökning med drygt 40 procent. Vi fortsätter också att investera i infrastruktur, till exempel i kollektivtrafik, cykel och ökad framkomlighet. Expansionen innefattar bland annat idrottsanläggningar, kulturhus, kulturinstitutioner och offentliga toaletter samt satsningar på lekplatser, badplatser, jordbruksmark och ett trädplanteringsprogram. Vi rustar också upp våra VA-anläggningar för att säkerställa dricksvattenkvalitet i världsklass.

Det investeringsutrymme som tilldelats nämnderna ska följas upp och analyseras inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen. Nämnderna ska också samverka för att åstadkomma högsta möjliga effektivitet och måluppfyllelse. I den tidsmässiga planeringen ska nämnderna också i möjligaste mån beakta konjunkturläget och den rådande prisbilden för att undvika ökade kostnader.

Upphandling

Stadens ekonomi måste bygga på långsiktigt hållbara lösningar som tar miljömässiga och sociala hänsyn. Detta ska vara en naturlig del av upphandlingsprocessen. Den sociala ekonomin och socialt företagande ska också stimuleras. Göteborgs Stad är diplomerad Fair Trade-stad och i linje med detta ska staden bli ett föredöme för rättvis handel och etisk konsumtion. Det handlar också om att stimulera framväxten av socialt medvetna marknader och använda den offentliga upphandlingen för en bättre miljö. I enlighet med att staden undertecknat CEMR-deklarationen ska jämställdhet också beaktas vid upphandling och vidare i kontraktsvillkoren.

Upphandling kan främja många samhälleliga mål och bidra till måluppfyllelse i flera andra av budgetens prioriterade mål. Därför bör staden i ökad omfattning beakta flera sociala aspekter vid upphandling. Till exempel antidiskrimineringsvillkor, tillgänglighetskrav, hållbarhetskriterier, frågor om etisk handel samt ett större beaktande av företags sociala ansvar (CSR). Upphandlingen ska främja små- och medelstora företag genom att använda sig av exempelvis delkontrakt och stimulera universell design med utformning som ger tillgänglighet åt alla.

Prioriterat mål

- Upphandling av tjänster med sociala hänsyn ska öka.

Inriktningar

Stadens arbete inom detta område ska intensifieras genom att utgå från mänskliga rättigheter som en ram och främja respekten för dessa rättigheter. Det handlar om att främja sysselsättningsmöjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden, stimulera social integration, främja anständiga arbetsvillkor, lika möjligheter och sociala rättigheter samt arbetstagares rättigheter. Vid upphandling av konsulttjänster för chefs- och medarbetarutveckling ska krav ställas på genusteoretisk kompetens. Upphandlingsbolaget ska erbjuda stöd för att höja kunskapen om sociala hänsyn och dess möjligheter bland leverantörer. Uppföljningen och kontrollen av genomförda upphandlingar ska stärkas.

Uppdrag

- Under 2014 ska minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar göras med sociala hänsyn.

Ekonomisk sammanställning 2014–2016, mkr

	2014	2015	2016
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	7 290	7 450	7 600
Verksamhetens kostnader	-32 536	-32 881	-34 007
Förändring av utvecklingsfond	92	45	45
Avskrivningar	-810	-835	-865
Verksamhetens nettokostnader	-25 964	-26 221	-27 227
Skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning m m	25 445	26 328	27 386
Finansiellt netto, inkl utdelning	111	-107	-159
Årets resultat*	-408	0	0
BALANSRÄKNING			
Tillgångar			
Anläggningstillgångar	33 800	35 400	36 900
Omsättningstillgångar	11 400	11 500	11 600
Summa tillgångar	45 200	46 900	48 500
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	8 815	8 815	8 815
Varav årets resultat	-408	0	0
varav resultatutjämningsreserv**	0	0	0
Avsättningar	2 770	2 880	2 990
Långfristiga skulder	22 700	24 250	25 600
Kortfristiga skulder	10 915	10 955	11 095
Summa skulder	33 615	35 205	36 695
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	45 200	46 900	48 500

*Årets resultat 2014 finansieras genom ianspråktagande av resultatutjämningsreserv.

**Förutsätter beslut om riktlinjer och regelverk för resultatutjämningsreserv samt avsättning till resultatutjämningsreserv under 2013.

Ekonomiska ramar, tkr

Stadsdelsnämnder; befolkningsansvar	2014
Angered	2 605 300
Östra Göteborg	2 237 600
Örgryte-Härlanda	1 732 100
Centrum	1 386 300
Majorna-Linné	1 793 300
Askim-Frölunda-Högsbo	2 232 800
Västra Göteborg	2 002 400
Västra Hisingen	2 184 700
Lundby	1 360 800
Norra Hisingen	1 875 700
Summa SDN befolkningsansvar	19 411 000
Resursnämndsuppgifter SDN	192 950

Nämnder med särskild inriktning	
Byggnadsnämnden	112 700
Fastighetsnämnden	43 000
Färdtjänstnämnden	187 300
Idrotts- och föreningsnämnden	351 000
Kommunledningen	326 400
Kulturnämnden	319 000
Lokalnämnden	-222 200
Miljö- och klimatnämnden	52 100
Nämnden för Intraservice	-
Nämnden för Konsument- och medborgarservice	24 400
Park- och naturnämnden	197 500
Sociala resursnämnden	437 200
Trafiknämnden	478 400
Utbildningsnämnden	1 500 100
Valnämnden	18 000
Vuxenutbildningsnämnden	388 500
Överförmyndarnämnden	16 300

Ekonomiska ramar med gemensamt samverkansansvar	2014
Expansion inom funktionshinderområdet avseende LSS;	95 700
Resursnämnderna Angered, Centrum, Norra Hisingen och Västra Göteborg	
Trygg vacker stad;	46 100
Trafiknämnden, Park- och naturnämnden och Byggnadsnämnden	
Nämnder med taxefinansierad verksamhet	
Kretslopps- och Vattennämnden	-
Ekonomiska ramar för särskilda budgetposter	
Arkivnämnden	16 700
Business Region Göteborg AB	10 500
Fastighetsnämnden; transfereringar	58 500
Göteborg & Co Träffpunkt AB	105 700
Idrott- och föreningsnämnden; studieförbunden	31 200
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	314 200
Överförmyndarnämnden; arvoden	14 100
Kommuncentrala poster	
Arbetsmarknadsinsatser	110 800
Personal-/kompetensförsörjning	70 600
Utveckling av personalkvalitet	5 000
Beredskap för försörjningsstöd	50 000
Reservation för nämndernas nyttjande av eget kapital	100 000
Kollektivtrafik; befintliga tillköp samt särfakturering	335 300
Nytt tillköp kollektivtrafik bl a buss till Bäckebo	5 000
Nytt tillköp kollektivtrafik, skolkort giltiga även under jullov och sommarlov (årskurs 6–9 samt gymnasiet)	7 000
Underhållsåtgärder lokaler	175 000
Beredskap för utveckling inom hemtjänsten, inklusive teknikstöd	120 000
Utvecklingsmedel för studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål	20 000
Jubileumsplan Göteborg 400 år	20 000
Filmutveckling	10 000
Miljöprogrammet utvecklingsmedel	30 000
Totalt ekonomiska ramar	25 585 050

Resursfördelning stadsdelsnämnder 2014

Målgrupp/kriterier	Antal	Vikt, kr	tkr	(%) av mål- grupp
Barn och unga				
1–5 år	33 424	90 766	3 033 800	29,7%
6–9 år	22 494	62 651	1 409 300	13,8%
10–11 år	10 234	58 218	595 800	5,8%
12–15 år	19 159	80 328	1 539 000	15,1%
16–19 år	21 276	2 096	44 600	0,4%
Barn (1–9) med förvärvsarbetande eller studerande förälder			869 300	8,5%
Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år			442 200	4,3%
Barn/ungdomar (0–20 år) med utländsk bakgrund			646 400	6,3%
Barn (6–15 år) med föräldrar med högst gymnasial utbildning			839 500	8,2%
Barn (0–17 år) med ej gift förälder utan arbete			783 400	7,7%
Summa barn och unga			10 203 300	100,0%
Vuxna och äldre inkl. funktionshinder				
20–64 år	339 100	906	307 300	3,8%
65–74 år	45 512	1 379	62 800	0,8%
75–79 år	13 577	13 677	185 700	2,3%
80–84 år	10 579	28 940	306 100	3,8%
85–89 år	7 328	61 310	449 300	5,6%
90– år	4 803	126 104	605 600	7,5%
Ensamboende 75 år och äldre			2 248 700	28,0%
Funktionshindrade med insatser enl LSS			2 143 300	26,7%
Personer (25–64 år) med låg inkomst			155 700	1,9%
Personer (25–64 år) med låg utbildning			110 900	1,4%
Personer med sjuk-/aktivitetsersättning			1 119 900	14,0%
Ensamstående män med långvarigt socialbidragsberoende			158 500	2,0%
Arbetslösa utan ersättning			174 100	2,2%
Summa vuxna och äldre inkl. funktionshinder			8 027 900	100,0%
Försörjningsstöd			1 150 000	
Tillkommer				
Begränsningsregel			0	
Grundbelopp för nämndgemensamma kostnader			29 800	
Summa totalt SDN			19 411 000	

Ekonomiska ramar för resursnämndsuppgifter, tkr

	2014	SDN
Barn och unga		
Döv- och hörselverksamhet	30 900	Västra Göteborg
Mottagning för unga män	500	Centrum
Sjukhusundervisning	1 900	Örgryte-Härlanda
Ungdomars fritid	4 200	Angered
Ungdomars fritid	4 200	Östra Göteborg
Ungdomars fritid	5 300	Majorna-Linné
Ungdomars fritid	4 900	Askim-Frölunda-Högsbo
Ungdomars fritid	5 200	Norra Hisingen
Vuxna och äldre inklusive funktionshinder		
Hospiceverksamhet	36 500	Askim-Frölunda-Högsbo
LSS; boende utanför Gbg	15 000	Askim-Frölunda-Högsbo
Planering och samordning	1 500	Angered
Planering och samordning	3 100	Centrum
Planering och samordning	1 500	Västra Göteborg
Planering och samordning	1 500	Norra Hisingen
Kultur och fritid		
Bergums fritidslantgård	650	Angered
Blå stället	9 300	Angered
Frölunda kulturhus och bibliotek	37 000	Askim-Frölunda-Högsbo
Kulturhus i Bergsjön*	-	Östra Göteborg
Kulturhuset Kåken	12 200	Örgryte-Härlanda
Regionbibliotek	5 400	Östra Göteborg
Regionbiblioteket Hisingen	7 600	Lundby
Övrigt		
Näringslivsfrämjande verksamhet	2 600	Västra Hisingen
Stadsutveckling	2 000	Lundby
Summa resursnämndsuppgifter	192 950	

* Kulturhuset i Bergsjön kommer vid färdigställandet att utgöra resursnämndsuppgift för Östra Göteborg

Investeringsplan 2011–2014

	Mkr
Idrotts- och föreningsnämnden	269
Fastighetsnämnden	567
Kretslopp- och Vattennämnden	1 268
Lokalnämnden	
<i>Reinvesteringar i befintligt bestånd</i>	655
<i>Ny-, till- och ombyggnad avseende;</i>	
Förskola	1 329
Grundskola	1 125
Gymnasieskola	55
Äldreboende	333
Bostäder med särskild service	404
Övriga lokaler	132
<i>Övrigt</i>	100
Park- och naturnämnden	224
Trafiknämnden	2 122
<i>Kommunövergripande investeringsutrymme</i>	
Beredskap för nya förskolor	100
Övrig beredskap för t ex sporthallar i Örgryte, Torslanda och tillfällig lösning i Backa m m.	277
Totalt investeringsutrymme	8 960

Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2011–2014

	Mkr
<i>Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatukostnadsersättning och markförsäljning</i>	
Fastighetsnämnden, inkomster	1 916
Fastighetsnämnden, utgifter	-1 658
Summa lokala anläggningar	258
<i>Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs stad</i>	
Kretslopp- och Vattennämnden, utgifter	-244
Park- och naturnämnden, utgifter	-29
Trafiknämnden, utgifter	-211
Summa övergripande anläggningar	-484
<i>Totala inkomster</i>	<i>1 916</i>
<i>Totala utgifter</i>	<i>-2 142</i>
<i>Netto exploateringsverksamheten</i>	<i>-226</i>

